

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Agentura
pro sociální začleňování

Realizováno v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_030/0000605.

Vstupní analýza vzdálené dílčí podpory obce Dvorce

Výzkumná zpráva

**Zpracovali: Mgr. Martin Šmoldas, DiS.
Bc. Adam Bedřich MA, DiS.**

Únor 2020

Text neprošel jazykovou korekturou

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Agentura
pro sociální začleňování

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_030/0000605

Obsah

Manažerské shrnutí výzkumu ve Dvorcích	3
Seznam zkratk.....	4
Cíle situační analýzy	5
Základní terminologie	5
Agentura pro sociální začleňování	5
Sociální vyloučení.....	6
Typologie vyloučených lokalit ve Dvorcích	7
Metodologie.....	8
Standardy výzkumné práce a práce s informacemi.....	11
Sociodemografická charakteristika obce Dvorce	11
Identifikované vyloučené lokality	13
Demografický vývoj.....	14
Příjemci sociálních dávek	18
Meziroční srovnání počtu vyplacených dávek ve Dvorcích	18
Sociální vyloučení a bytová nouze	23
Migrace.....	24
Regionální vazby a příčiny migrace	27
Vyhlášení tzv. bezdoplatkové zóny	27
Struktura vlastníků nemovitostí vymezených bezdoplatkovou zónou.....	29
Bytové domy firmy Cafur Investments, s.r.o.	30
Bytový dům firmy APION s. r. o	32
Bytové domy firmy Inter Kpt s.r.o.	33
Rodinné domy soukromého majitele O. G. ze Šternberka.....	34
Zbývající objekty zahrnuté v bezdoplatkové zóně	35
Místní romská populace.....	36
Bydlení	38
Obecní byty	42
Zaměstnanost	44

Situace na místním trhu práce	45
Aktivity obce pro snížení nezaměstnanosti	46
Bezpečnost	48
Vnímaná bezpečnostní rizika	49
Bezpečnost ve Dvorcích optikou statistických údajů	51
Příčiny rizikových jevů a chybějící systémová opatření	53
Veřejně závazné vyhlášky	54
Dluhy a exekuce.....	55
Dluhy občanů vůči obci	57
Dluhové poradenství	58
Sociální služby a rodina.....	59
Zdraví a dostupnost zdravotní péče.....	60
Doporučení.....	61
Seznam obrázků	62
Seznam map	62
Seznam grafů.....	62
Seznam tabulek.....	63
Použitá literatura a prameny:.....	63

Manažerské shrnutí výzkumu ve Dvorcích

Předkládaná vstupní analýza vychází jak z poznatků získaných ze statistických dat a z dokumentů, tak i z profesních zkušeností oslovených místních aktérů či z osobních zkušeností respondentů z obce Dvorce. Terénní sběr dat proběhl v období od prosince 2019 do února 2020 a poskytuje analytický přehled základních parametrů situace v obci v kontextu sociálního znevýhodnění a vyloučení s akcentem na situaci v oblasti bezpečnosti. **Pracovní skupina „bezpečnost“, zřízená ve spolupráci ASZ a obce Dvorce, definovala klíčový problém jako „zvýšený výskyt rizikových projevů chování v důsledku kumulace faktorů sociálního vyloučení“.** Cílem výzkumu bylo proto zjistit příčiny klíčového problému a ověřit, nakolik souvisejí s existencí lokalit ohrožených sociálním vyloučením a zvýšenou migrací. Vedle identifikace příčin klíčového problému v oblasti bezpečnosti, jsme se zaměřili i na popis situace v oblastech bydlení, zaměstnanosti, sociální práce a sociálních služeb, zadluženosti a zdraví, které jsou v dynamickém kontextu.

Zjištění výzkumu

Bezpečnostní situace v obci Dvorce je v současnosti stabilizovaná a po incidentu z dubna 2019 riziko další eskalace problémů klesá. Konflikt nebyl nikdy na místní úrovni rámován jako etnický (Romové x majorita), ale jako starousedlíci versus nově přistěhovalí. V tomto kontextu přetrvává riziko zhoršení situace v souvislosti s potenciálním příchodem nových domácností, které reagují na nabídku dostupného a nikoliv nutně levného nájemního bydlení u soukromých pronajímatelů. Ačkoliv tlak obce na pronajímatele směrem k větší zodpovědnosti za situaci v jimi vlastněných objektech má dílčí pozitivní výsledky, stále existuje riziko zhoršení situace v souvislosti s nekontrolovanou migrací těchto osob v rámci regionu, jež se může projevit i opětovným zhoršením sociální situace v obci. Jedním z rizikových faktorů je i nepřítomnost služebny PČR či městské policie přímo v obci a špatná dojezdová vzdálenost z nejbližšího obvodního oddělení. Na základě provedených rozhovorů jsou vyšší statistiky nápadu přestupkové, ale i trestné činnosti způsobeny především osobami, které lze považovat za místní, případně mladistvými z lépe situovaných rodin. Vyšší nápad protiprávního jednání však nelze paušálně dávat do souvislosti s obyvateli lokalit označovaných za sociálně vyloučené. Na vyhodnocení účinnosti opatření OOP (vyhlášení bezdoplatkové zóny) je ještě brzy, zatím lze konstatovat, že vyhlášení opatření nemělo klíčový vliv na pobyt osob na daných adresách a nevedlo k jejich migraci směrem z obce. Ke zklidnění situace přispěla spíše souhra jiných okolností.

Seznam zkratek

Agentura, ASZ – Odbor (Agentura) pro sociální začleňování, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

APK – Asistenti prevence kriminality

APZ – Aktivní politika zaměstnanosti

ČSÚ – Český statistický úřad

DnB – Doplatek na bydlení

IROP – Integrovaný regionální operační program

KPSVL – Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám

KoP ÚP – Kontaktní pracoviště úřadu práce

LK – Lokální konzultant

LP – Lokální partnerství

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

NNO – Nestátní nezisková organizace

NZDM – Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

OZKSV - Oblast se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení

PČR – Policie České republiky

PnB – Příspěvek na bydlení

PnŽ – Příspěvek na živobytí

POÚ – (obec s) pověřeným obecním úřadem

PS – Pracovní skupina

SPSZ – Strategický plán sociálního začleňování

SVL – Sociálně vyloučená lokalita

MěÚ – Městský úřad

OO PČR – Obvodní oddělení Policie České republiky

OPZ – Operační program zaměstnanost

OP VVV – Operační programu věda, výzkum a vzdělávání

ORP – Obec s rozšířenou působností

OZP – Osoby zdravotně postižené

OOP – Opatření obecné povahy-vyhlášení oblasti se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů (tzv. bezdoplatková zóna)

OZKSV – oblast se zvýšeným výskytem sociálního vyloučení

TČ – Trestná činnost

Cíle situační analýzy

Následující zpráva předkládá výsledky výzkumu realizovaného pracovníky Odboru pro sociální začleňování (Agentury) Ministerstva pro místní rozvoj v období od prosince 2019 do února 2020. Kromě vlastních terénních poznatků a rozboru statistických nebo institucionálních dat jsme do analýzy zahrnuli také výstupy z úvodních pracovních skupin, které se ve Dvorcích ustavily v rámci spolupráce s ASZ od ledna 2020.

Hlavním cílem výzkumu bylo podat ucelený přehled o stavu sociálního vyloučení na území obce Dvorce a vytvořit analytické podklady pro tvorbu *Plánu vzdálené dílčí podpory*. Předkládaný dokument proto vznikl primárně jako podklad pro projektové aktivity a systémová opatření zaměřená na bezpečnostní politiku obce a zároveň jako vodítko pro další analytickou práci Agentury a interní evaluaci výsledků vlastní činnosti. Mimo to by zájemcům měl posloužit **jako materiál pro základní orientaci v tématu a jako předloha pro kvalifikovanou diskusi o dané problematice.**

Pozornost studie je upřena především na identifikaci a popis skupin obyvatelstva ohrožených sociálním vyloučením a bytovou nouzí a dále na oblast bezpečnosti a problematiky soužití. **Obecně práce usiluje o celkový odhad počtu obyvatel města ohrožených chudobou a negativními dopady sociálního vyloučení.**

Samostatnou oblastí spolupráce je **vzdělávání**, které je řešeno v komplementárním projektu „*Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami*“, který realizuje ASZ s podporou OP VVV. Oblast vzdělávání tak není součástí tohoto výstupu.

Základní terminologie

Kapitola popisuje některé základní termíny a teoretická východiska užívaná na dalších stranách dokumentu.

Agentura pro sociální začleňování

Agentura pro sociální začleňování je jedním z odborů Ministerstva pro místní rozvoj ČR. Funguje od roku 2008 a je vládním nástrojem na podporu obcím, které řeší problematiku sociálního vyloučení.

- **Pomáhá obcím a městům** při mapování a detailním poznávání problémů sociálně vyloučených lokalit a jejich obyvatel, při přípravě a nastavování dlouhodobějších procesů pro jejich řešení a při získávání financí na realizaci těchto postupů.
- **Propojuje přítomní místní subjekty** (města a obce a jejich úřady, ale také nestátní neziskové organizace, školy a školská zařízení, státní úřady, zaměstnavatele, policii a veřejnost), aby při sociálním začleňování spolupracovaly.
- **Přenáší informace z komunální úrovně směrem ke státní správě**, spolupracuje s ministerstvy, podílí se na formování státní politiky sociálního začleňování a její koordinaci.

Sociální vyloučení

Pod pojmem sociální vyloučení chápeme proces vylučování lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti, do chudoby a izolace. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení mají v řadě ohledů sníženou míru přístupu ke zdrojům běžně dostupným většině obyvatel. Zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení a možnosti participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování.

Sociální vyloučení se vyznačuje různými charakteristikami, které se v různých lokalitách vyskytují s různou intenzitou. Společná všem lokalitám a jejich obyvatelům je však skutečnost, že se **potýkají s několika zásadními existenčními problémy zároveň**, jejichž souběžné řešení je natolik obtížné, že je pro sociálně vyloučeného takřka nedosažitelné bez vnější pomoci.

Základními indikátory sociálního vyloučení jsou materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na dávkách pomoci v hmotné nouzi, nízká kvalita nebo nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, vysoká míra zadlužení, výskyt rizikového chování a kriminality a vysoká míra migrace. Jednotlivé ukazatele sami o sobě sociální vyloučení nezakládají. Je to teprve jejich kombinace, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje z běžného života ve společnosti. Každý z uvedených aspektů sociálního vyloučení může být v různých lokalitách a u různých jejich obyvatel zastoupen v jiné míře. Kombinace intenzity přítomnosti těchto jevů pak vytváří charakter jednotlivých lokalit, které se, stejně jako lokální kontext, mnohdy výrazně liší.

Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika, nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o sociálně vyloučené lokalitě (SVL) nebo o oblasti se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení (OZKSV). V dokumentu jsou záměrně užity oba pojmy, a to především z důvodů jejich použití

v původních zdrojích, na které se tento text odkazuje. Pakliže autoři, kteří jsou zde citováni, užívají ve své práci pojem sociálně vyloučená lokalita, tak i zde se v kontextu jejich práce tento termín objevuje.

Rozdíl mezi pojmy sociálně vyloučená lokalita a oblast se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení souvisí s postupnou proměnou charakteru diskutovaných lokalit a tím i pohledu na celou problematiku. Termín původně označující homogenní charakter velkých vyloučených lokalit se během let začal používat pro více neohrazenou, heterogenní a nespojitou oblast, kde nežijí pouze sociálně vyloučení podle např. etnického klíče, kde však dochází ke kumulaci negativních socio-ekonomických a dalších faktorů. Z těchto a dalších důvodů (viz dále) dnes raději používáme zavedený termín oblast se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení (OZKSV).

Oblasti či lokality obvykle vznikají působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat vnější příčiny tohoto procesu, jako jsou schvalované zákony, postoje institucí, tržní mechanismy a stanoviska zbytku společnosti i faktory vnitřní, mezi které se řadí životní styl samotných sociálně vyloučených, které se často mezigeneračně reprodukuje. Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná o etnicitu romskou. V kontextu Dvorců je potřeba podotknout, že ne všichni obyvatelé lokalit, o kterých bude řeč níže, se nacházejí ve stavu sociálního vyloučení, nebo by se s takovým označením ztotožnili.

Typologie vyloučených lokalit ve Dvorcích

Níže uvedený obrázek přehledně znázorňuje typologii lokalit, které se dle zkušeností pracovníků ASZ ve spolupracujících obcích vyskytují nejčastěji. Typologii jsme v Agentuře vytvořili proto, že spojení sociálně vyloučená lokalita (SVL) kvůli svému nadužívání postupně devalvovalo, stalo se stigmatizujícím a ztratilo schopnost výstižného popisu reality - skutečný stav totiž spíše zkresluje. Vlivem mediálního obrazu dnes pojem SVL vzbuzuje hlavně představu vybydlené bytovky nebo sídliště na periferii města. Realita je však v mnohém pestřejší a vymyká se jednoduchému škatulkování. **I proto raději používáme termín oblasti se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení (OZKSV), který doplňujeme podrobnějším popisem jednotlivých lokalit, které do této oblasti spadají.** Shodou okolností jsou Dvorce ukázkovým příkladem pro využití naší typologie, protože zde rozhodně nelze hovořit o existenci sociálně vyloučené lokality v „klasickém“ smyslu či obecném chápání. Nejsou zde žádné prostorově vymezené části obce s chybějící infrastrukturou, mediálně zajímavá ghetta nebo špatné čtvrti, do kterých ostatní obyvatelé obce nechodí. Přesto se však obec potýká s problematikou chudoby a sociálního vyloučení, která je však specificky rozprostřena dle vlastnické struktury objektů téměř po celé obci. Dle naší typologie tak rozlišujeme ve Dvorcích jen některé prostorově vymezené lokality, konkrétně několik objektů typu A1 – *Sociálně vyloučený rodinný dům* a typu B1 – *Sociálně*

vyložený bytový dům. Celkový součet těchto objektů, v kombinaci s dalšími faktory a jejich podílem na populaci obce, pak umožňuje **vymezení části obce jako oblasti se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení (OZKSV)**. Podrobnosti lze nalézt v dalších pasážích textu.

	A	B	C
1 (dům)	Sociálně vyloučený rodinný dům 	Sociálně vyloučený bytový dům 	Bytový dům s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů
2 (spojité území)	Skupina sociálně vyloučených rodinných domů 	Skupina sociálně vyloučených bytových domů 	Skupina bytových domů s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů
3 (nespojité území)	Lokalita s vyšším podílem sociálně vyloučených rodinných domů 	Lokalita s vyšším podílem sociálně vyloučených bytových domů 	Lokalita s vyšším podílem bytových domů s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů

Obrázek 1 - Typologie vyloučených lokalit dle ASZ

Metodologie

Předkládaná práce kombinuje kvalitativní a kvantitativní výzkumné metody a pracuje jak s „tvrdými“ faktografickými, historickými a statistickými daty, tak i s osobními a profesními postřehy, zkušenostmi a hodnocením oslovených místních aktérů či respondentů. V rámci výzkumu byly použity následující metody:

- „**Desk research**“, neboli sekundární analýza dat, která slouží k vyhodnocování informací z odborných studií a textů, úředních a městských dokumentů či archivních pramenů nebo z veřejně dostupných internetových zdrojů. Mimo tzv. institucionálních dat (poskytnutých v „syrové“, nezpracované podobě), jsme pracovali především s následujícími dokumenty:

Název dokumentu	Vydavatel (autor)	Rok vydání
Analýza ubytovacích kapacit a migračních trendů v Bruntále	Sociofactor	2012
Dvorecký občasník 2/2018	Obec Dvorce	2018
Měsíční statistická zpráva	KrP ÚP Ostrava	2019
Monitoring mediálních zpráv – obec Dvorce březen – červen 2019	ASZ (interní dokument)	2019
Obecně závazná vyhláška obce Dvorce č.1/2018, o regulaci provozování hazardních her	Obec Dvorce	2018
Pravidla pro přidělování bytů ve vlastnictví obce Dvorce	Obec Dvorce	2016
Program rozvoje obce Dvorce	Ekotoxa s.r.o./Obec Dvorce	2017
Strategie integrace romské komunity Moravskoslezského kraje na období 2015 - 2020	Moravskoslezský kraj	2015
Situační analýza města Moravský Beroun	Martin Šmoldas, Anežka Pelikánová/Sedmá generace	2013
Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Hrubý Jeseník na období 2014 - 2020	MAS Hrubý Jeseník	2016
Veřejná vyhláška – návrh opatření obecné povahy	MÚ Bruntál	2019
Vstupní analýza Moravský Beroun	Martin Šmoldas/ASZ	2019
Žádost o poskytnutí vzdálené dílčí podpory	Obec Dvorce/ASZ	2019
Žádost o přidělení obecního bytu	Obec Dvorce	2016

Tabulka 1 - Seznam použitých dokumentů

- **Analýza datových matic** (primárních dat) vytvořených pro potřeby výzkumu. Datové matice vznikaly v součinnosti se zaměstnanci OÚ Dvorce, MěÚ Bruntál a dalších institucí či systémových aktérů.
- **Hlubkové strukturované nebo polo-strukturované rozhovory** probíhaly s tzv. institucionálními aktéry¹, tedy se zástupci institucí, organizací, či firem, jež se problematikou přímo zabývají, nebo se jich alespoň nějakým způsobem dotýká. **Celkem proběhlo asi 5 rozhovorů v délce 30 – 160 minut, kterých se účastnilo přibližně 8 systémových aktérů.** Další informace pro vstupní analýzu jsme pak získali v rámci komunikace s partnery na pracovních skupinách nebo při zmíněné

¹ Institucionální aktéři jsou dále v textu označováni rovněž jako *systémoví aktéři* nebo jen *aktéři*.

tvorbě datových matic. Seznam všech aktérů oslovených pro potřeby výzkumu je uveden v tabulce 2.

Partnerské instituce	Počet oslovených aktérů
Obecní úřad Dvorce	4
Zastupitelstvo obce Dvorce	2
Městský úřad Bruntál	1
Spolek paní a dívek, z. s.	2
Katastrální úřad Bruntál	1
Policie ČR, OOP Bruntál	1
Městská policie Moravský Beroun	1
Základní škola Dvorce	2
Agentura pro sociální začleňování	2
MAS Hrubý Jeseník, z. s.	2
Další aktéři.	4

Tabulka 2 - Pracovníci institucí, se kterými proběhl strukturovaný rozhovor, účastnili se pracovních skupin nebo byli osloveni s žádostí o poskytnutí dat

- **Polo-strukturované rozhovory**, které probíhaly s osobami ohroženými sociálním vyloučením, nebo s osobami, kterých se tato problematika bezprostředně dotýká.
- **Pozorování a mapování v terénu**, v identifikovaných lokalitách či domácnostech, nebo ve vytipovaných lokacích na území města. Mapování probíhalo buď samostatně, nebo v doprovodu zaměstnanců MěÚ Dvorce či jiných osob. V rámci polo-strukturovaných rozhovorů, mapování v terénu, nebo při dalších příležitostech bylo osloveno **20 osob či domácností**.
- **Účast na pracovních skupinách** s vedením města a vybranými partnery, kterých se zúčastnilo **přibližně 15 aktérů**.
- **Doplňkové rozhovory či žádosti o informace realizované elektronickou poštou nebo telefonicky**
- **Zpracování a interpretace dat**

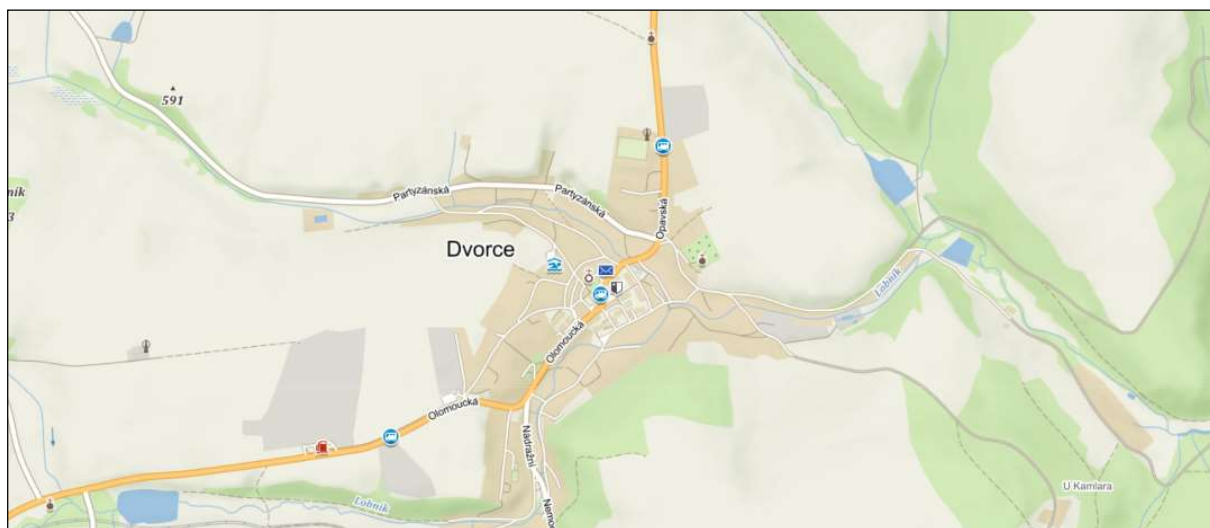
Standardy výzkumné práce a práce s informacemi

Výzkumníci ASZ ctí obecně uznávané standardy kvality a etiky výzkumné práce. Mezi tyto standardy kvality patří především dodržování zásady validity a reliability dat. Validity (platnosti) dat je v ASZ dosahováno užitím vhodných nástrojů výzkumu a jejich vzájemným ověřováním (triangulací).

Reliability (spolehlivosti) dat dosahují výzkumníci v ASZ standardizovaným postupem analýzy dat od jasně stanovených oblastí dotazování (scénáře rozhovorů), vyhotovením přepisů rozhovorů nebo poznámek z terénu až po analýzu a interpretaci sebraných dat.

Při své práci se výzkumníci ASZ řídí i Etickým kodexem výzkumníků Agentury pro sociální začleňování, který ukotvuje mimo jiné práci s citlivými daty či nestrannost vůči subjektům v terénu. Ve zprávách o výsledcích výzkumníci v ASZ jasně rozlišují mezi poznatky zjištěnými od respondentů, svou interpretací těchto poznatků a jakýmkoliv doporučeními na nich založenými. Použití tohoto kodexu mj. znamená, že v šetření není narušeno soukromí a důstojnost respondentů, respondenti byli vždy informováni o smyslu výzkumu a v případě nahrávání požádáni o svolení. Samozřejmostí je i zaručená anonymita dotazovaných respondentů.

Sociodemografická charakteristika obce Dvorce

Obrázek 1 – Dvorce (Zdroj: mapy.cz)

Dvorce se nachází v severozápadní části Moravskoslezského kraje v okrese Dvorce. Leží na silnici I/46 a spojující Opavu s Olomoucí. Jsou správním centrem – obcí I. typu a administrativně spadají pod ORP / POÚ Bruntál. **K 31. 12. 2018 činil počet zdejších obyvatel 1319 osob².**

Obec je součástí dobrovolného svazku obcí (mikroregionu) Bruntálsko a místní akční skupiny (MAS) Hrubý Jeseník. Nachází se zde Léčebna oddělení ošetrovatelské péče o dlouhodobě nemocné s kapacitou 60 lůžek, kterou provozuje Sdružené zdravotnické zařízení Krnov. Přímo ve Dvorcích, nemají sídlo žádné sociální služby, nicméně za klienty sem dojíždí pečovatelská služba opavské Charity a omezené míře zde působí rovněž Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi organizace Help-IN z Bruntálu. Formálně jsou Dvorce součástí komunitního plánování sociálních služeb pro ORP Bruntál³.

Nejstarší historie Dvorců je spojena se Šternberským panstvím, které obci již v roce 1363 udělilo městská privilegia. Pro Dvorce byla zpočátku typická těžba vzácných kovů, později rozvoj řemeslné výroby, ve které od 18. století dominovalo plátenictví a tkalcovství. Od konce 19. století se v obci rozvíjí dřevozpracující a textilní průmysl a Dvorce také dosahují svého populačního vrcholu. V roce 1898 byla vybudována úzkorozchodná železnice do Moravského Berouna, která však zanikla ve 30. letech 20. století.

Před druhou světovou válkou byly Dvorce osídleny převážně německým obyvatelstvem. Po válce následoval odsun sudetoněmeckého obyvatelstva a dosídlení regionu, které bylo stejně jako na celém Bruntálsku tvořeno, kromě obyvatel z vnitrozemí, také pestrou směsicí národností, včetně slovenských Romů. Po válce také Dvorce ztratily status města. V období komunismu v regionu kromě průmyslu (např. Mora) dominovalo také zemědělství, a sice pěstování méně náročných (oves, brambory aj.) nebo technických plodin na pozemcích místního státního statku (*Státní statky Bruntál o. p., odštěpný závod 06 Dvorce*), kde nyní sídlí například *Tréninkové středisko dostihových koní Dvorce*.

Po roce 1989 došlo k privatizaci státních podniků a státních statků a restrukturalizaci ekonomiky, která zasáhla hlavně méně kvalifikované dělnické profese (to se týkalo i místní romské populace), které poměrně rychle přišly o dlouhodobou jistotu stabilní práce. Zároveň dnes region dlouhodobě doplácí na svou periferní polohu, chybějící turistické dominanty či horší infrastrukturu a dopravní dostupnost.

² Český statistický úřad: Počet obyvatel v obcích k 31. 12. 2018. Dostupné online. [cit. 2019-12-25]

³ Viz *Komunitní plánování sociálních služeb* [online]. MěÚ Bruntál [cit. 2020-06-01]. Dostupné z: <https://www.mubruntal.cz/komunitni-planovani-socialnich-sluzeb/os-57994>

V současné době ve Dvorcích aktivně působí celkem šest spolků či zájmových sdružení. Jedná se o:

- Sbor dobrovolných hasičů
- TJ Spartak Dvorce (sportovní oddíl)
- Český rybářský svaz – místní sdružení Dvorce
- Moto klub Dvorce
- Spolek paní a dívek (kromě spolkové činnosti, se věnuje také výrobě regionálních produktů z vlny)
- Pěvecké sdružení LOBNÍK

Identifikované vyloučené lokality

V letech 2013 - 2016 ve Dvorcích probíhaly nezávisle na sobě celkem čtyři monitoringy, na základě kterých bylo v obci identifikováno hned několik sociálně vyloučených lokalit. Konkrétně se jednalo o *Analýzu sociálně vyloučených lokalit v Moravskoslezském kraji* z roku 2014, která zde identifikovala jednu vyloučenou lokalitu⁴, *Strategii rozvoje MAS Hrubý Jeseník*, která jmenovitě popisuje lokalitu *Komenského 273 a 274* se zhruba 40 obyvateli, tzv. *Gabalovu zprávu z roku 2015*, která bez bližších podrobností hovoří o třech lokalitách⁵ a nakonec analytickou část *Programu rozvoje venkova*, která jako tzv. vyloučené problémové lokality identifikovala ulice Komenského, Olomouckou, Dlouhou a objekt Nemocniční č. p. 10⁶.

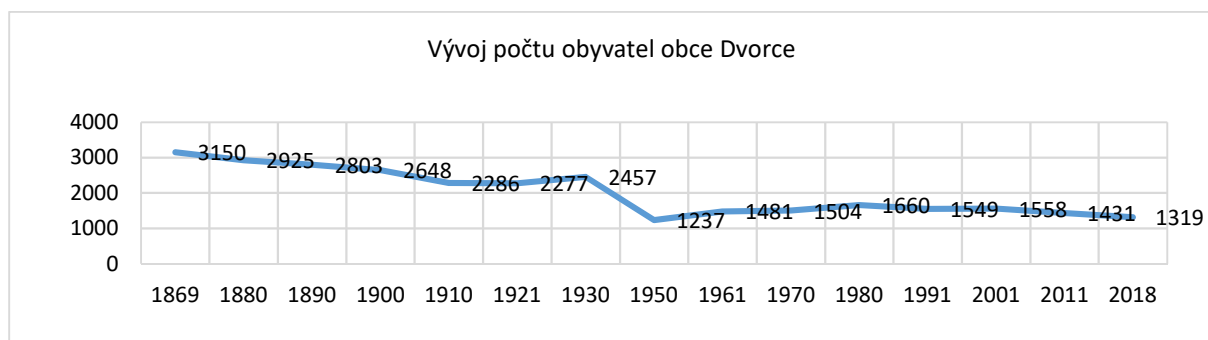
⁴ AUGUR Consulting s.r.o. (2013). *Analýza sociálně vyloučených lokalit v Moravskoslezském kraji* [online]. MSK, Ostrava, [cit. 2020-03-03]. Analýza vznikla v rámci projektu „Podpora a rozvoj služeb v sociálně vyloučených lokalitách Moravskoslezského kraje“ (CZ.1.04/3.2.00/15.00008)

⁵ GAC (2015). *Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR*. Praha: MPSV. (Informace, ze kterých jsme vycházeli, nejsou veřejně dostupné)

⁶ *Program rozvoje obce Dvorce* [online]. Ekotoxa s.r.o., 2017 [cit. 2020-02-23]. Dostupné z:

<http://www.obecdvorce.cz/obecni-urad/program-obnovy-obce-dvorce>, str. 29.

Demografický vývoj

Graf 1 - Vývoj počtu obyvatel obce Dvorce (Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování)

Jak je patrné z grafu 1, **počet obyvatel Dvorců setrvale klesá již od roku 1869**. Zpočátku tento trend souvisel hlavně s úpadkem hospodářského významu místní produkce. Mezi lety 1939 - 1950 sehrály svou roli historické události související s odchodem části českého obyvatelstva z obcí přidružených k třetí říši a po válce potom s odsunem sudetských Němců. V období komunismu **došlo opětovně k mírnému růstu populace, nicméně počet obyvatel už nikdy nedosáhl předválečné úrovně. Od roku 2001 populační křivka opět setrvale klesá**. Hlavním faktorem, který se podílí na klesajícím počtu obyvatel, je migrace z města (viz graf tabulka 3 a graf 2), která (spolu s vyšší mírou úmrtnosti ve srovnání s porodností) mírně převažuje nad přírůstkem.

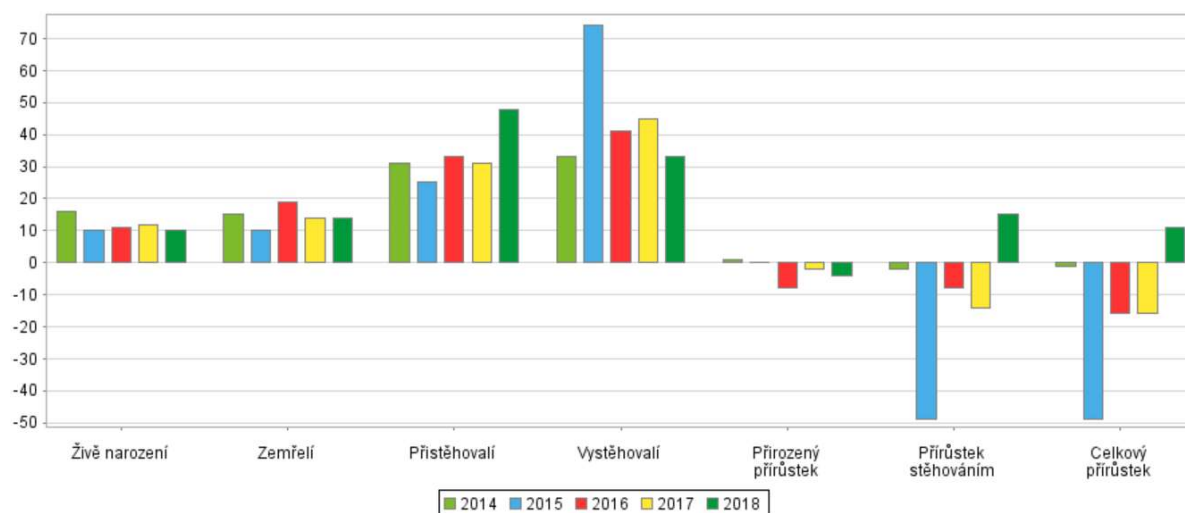
V letech 2014 – 2018 klesal počet obyvatel průměrně o 19 obyvatel ročně (celkem 93). Z toho se v průměru 45 z nich ročně vystěhovalo (celkem 226). Počet vystěhovalých převyšoval za posledních 5 let přistěhovalé o 58 osob⁷. Jediný rok, kdy ve sledovaném období počet přistěhovalých převyšoval vystěhovalé, byl 2018. Tehdy se do Dvorců přistěhovalo 48 osob, ale vystěhovalo jen 33.

	Narození	Zemřelí	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Přírůstek přirozený	Přírůstek migrační	Přírůstek celkový
2014	16	15	31	33	1	-2	-1
2015	10	10	25	74	0	-49	-49
2016	11	19	33	41	-8	-8	-16
2017	12	14	31	45	-2	-14	-16

⁷ Vzhledem k legislativní ochraně osobních údajů se nám bohužel nepodařilo zajistit o migraci obyvatel podrobnější a přesnější informace (například věk nebo místo, kam se lidé vystěhovali), protože příslušný odbor MěÚ nám je nemohl poskytnout.

2018	10	14	48	33	-4	-15	-11
-------------	----	----	----	----	----	-----	-----

Tabulka 3 - Vývoj počtu obyvatel na území obce Dvorce (zdroj: ČSÚ)

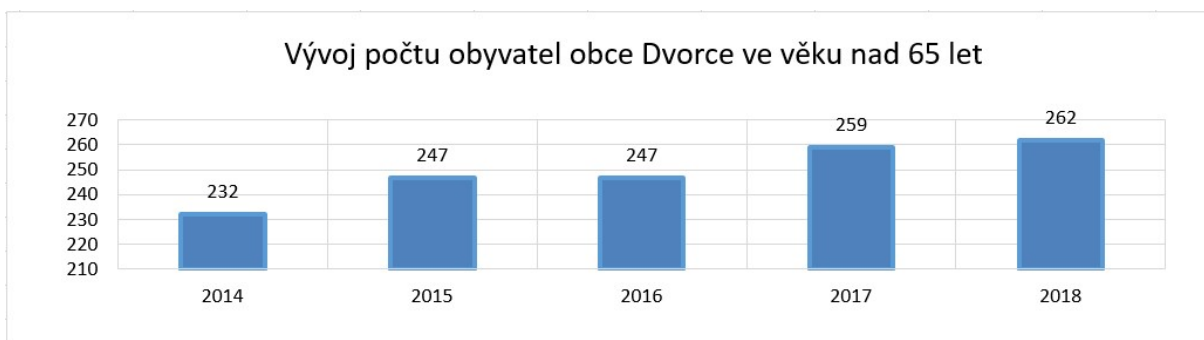

Graf 2 - Úbytek a přírůstek obyvatel ve Dvorcích v letech 2014 – 2018 (Zdroj: ČSÚ)

	2014	2015	2016	2017	2018	
Počet obyvatel (celkem)	1338	1340	1324	1308	1319	
Počty obyvatel dle věkových kategorií	0-14	227	207	204	207	220
	15-64	930	886	873	842	837
	65 a více	232	247	247	259	262
Průměrný věk za celkový počet obyvatel	41,4	42,3	42,3	42,6	42,3	

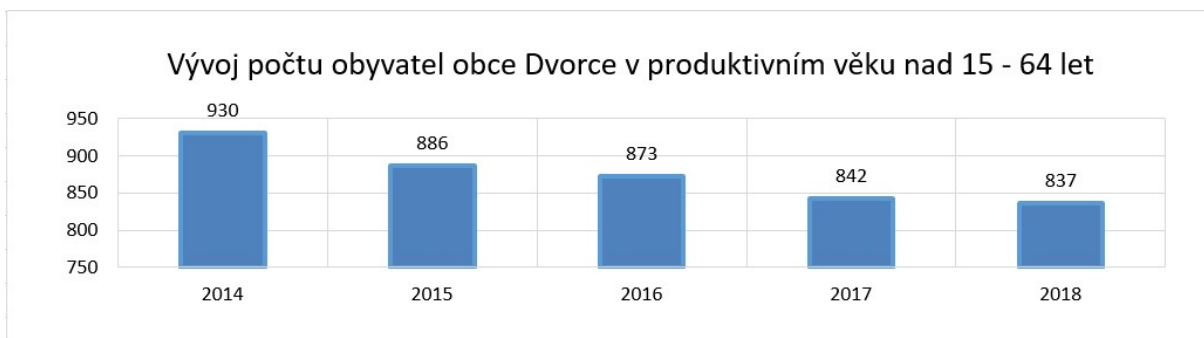
Tabulka 4 - Vývoj počtu obyvatel Dvorců ve třech základních věkových skupinách (zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování)

Kromě celkového úbytku obyvatel se také zvyšuje průměrný věk a narůstá počet obyvatel nad 65 let. Těchto osob přibylo oproti stavu v roce 2014 ve Dvorcích **o téměř 13 %** (232 v roce 2014, 262 v roce 2018).

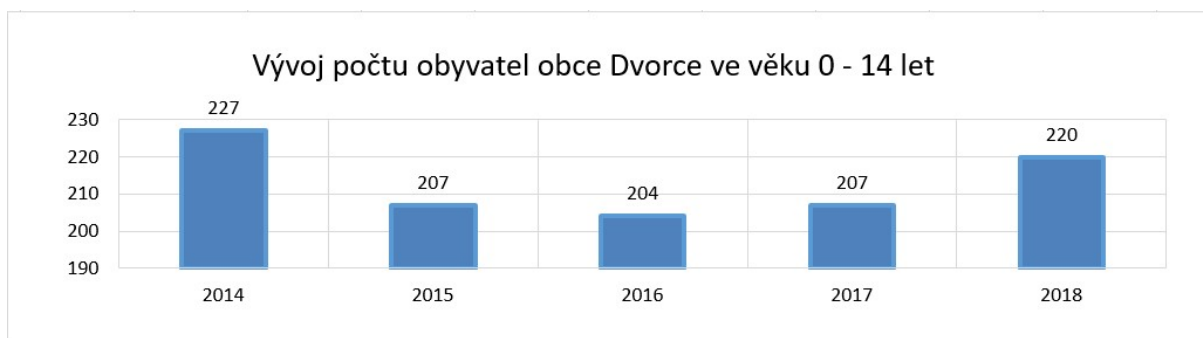
Graf 3 - Vývoj počtu obyvatel Dvorců ve věku nad 65 let (Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování)

Zároveň ubývá obyvatelstvo v produktivním věku, za posledních 5 let o 93 lidí (cca 11 %). Problém tedy nepředstavuje pouze odliv mladší a vzdělanější populace, ale i úbytek všech skupin obyvatelstva, které se podílejí na ekonomické produktivitě. V případě udržení stávající dobré hospodářské situace to může do budoucna způsobovat problémy i místnímu podnikatelskému sektoru, snižovat jejich konkurenceschopnost a zvyšovat poptávku po sezónní nebo zahraniční pracovní síle.

Graf 4 - Vývoj počtu obyvatel Dvorců v produktivním věku (Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování)

Celkově se také snižuje počet dětí ve věku 0 – 14 let. Mezi lety 2014 – 2018 došlo k mírnému poklesu o 3 %, (z 227 na 220). Vlivem migrace početnějších rodin však došlo v roce 2018 po delší době k **navýšení počtu dětí z 204 na 220 a tato věková kohorta je tak jediná, kde meziročně nedošlo k poklesu, nýbrž k nárůstu (o 1,43 %).**

Graf 5 - Vývoj počtu obyvatel Dvorce ve věku 0 – 14 let (Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování)

V období let 2014–2018 se zvýšil také průměrný věk občanů Dvorců, a to ze **41,4 na 42,3, tedy celkem o 0,9 roku. Díky již zmíněnému epizodickému nárůstu počtu dětí mladších 15 let se však oproti roku 2017 průměrný věk opět o něco snížil (ze 42,6 v roce 2017 na 42,3 v roce 2018).** V posledním období průměrný věk kopíruje celorepublikovou hodnotu 42,5 let (k 31. 12. 2019).

Demografický vývoj ve Dvorcích se tedy vyznačuje celkovým úbytkem a stárnutím populace a odchodem mladších a produktivnějších ročníků. **Vlivem migrace došlo ovšem v roce 2018 ke skokovému zvýšení počtu dětí ve věkové kohortě 0 – 14 let a meziročně také ke snížení průměrného věku obyvatel obce.** Ve stejný rok se také více lidí do obce přistěhovalo, než z ní odešlo. **Jinak palčivý problém migrace a fluktuace sociálně slabých tak překvapivě přispěl k dočasnému zlepšení jinak velmi nepříznivých demografických trendů.**

Příjemci sociálních dávek

Významným indikátorem míry zatížení obce sociálními problémy mohou být i počty příjemců různých typů sociálních dávek - především pak vybraných dávek hmotné nouze nebo státní sociální podpory. Mezi skupinami nejvíce ohroženými příjmovou chudobou bývají dlouhodobě nezaměstnaní nad 1 rok a příjemci dávek HN. Tyto dvě skupiny se přitom z velké části překrývají. V roce 2018 bylo ve Dvorcích měsíčně průměrně **26 příjemců dávky pomoci v hmotné nouzi (HN) – příspěvku na živobytí (PnŽ)**. Jeden příjemce přitom představuje přibližně jednu domácnost (protože výše dávky je vypočítávána pro tzv. společně posuzované osoby) kromě jednotlivců na ubytovnách a azylových domech a dalších specifických případů, které se však ve Dvorcích nenacházejí.

Meziroční srovnání počtu vyplacených dávek ve Dvorcích

Níže uvedená tabulka podává **přehled o vývoji počtu příjemců příspěvku na bydlení, příspěvku na živobytí a doplatku na bydlení** (tedy nejčastěji pobíraných dávek pomoci v hmotné nouzi nebo státní sociální podpory) **ve Dvorcích v letech 2016 – 2018**. Pokud údaje za jednotlivé roky vydělíme číslem 12, dostáváme s k průměrnému měsíčnímu počtu příjemců, kdy jeden příjemce přitom představuje zhruba 1 domácnost.

Rok	Doplatek na bydlení		Příspěvek na živobytí		Příspěvek na bydlení	
	Celkově v daném roce	Měsíční průměr ⁸	Celkově v daném roce	Měsíční průměr	Celkově v daném roce	Měsíční průměr
2016	142	12	442	37	578	48
2017	152	13	325	27	412	34
2018	154	13	315	26	413	34

Tabulka 5 – Počty dávek DnB, PnŽ a PnB vyplacené ve Dvorcích v letech 2016 – 2018 (Zdroj: MPSV, vlastní zpracování)

Při přepočtu uvedených čísel z roku 2018 a porovnání s poměrem počtu hospodařících domácností zjistíme, že bylo **ve Dvorcích v roce 2018 v průměru asi 4,7 % domácností v hmotné nouzi**, (respektive příjemců dávky HN příspěvku na živobytí). Mezi lety 2016 – 2018 se podíl domácností v hmotné nouzi **snížil z tehdejších 6,7 % o 2 %**.

⁸ Zaokrouhleno na celá čísla.

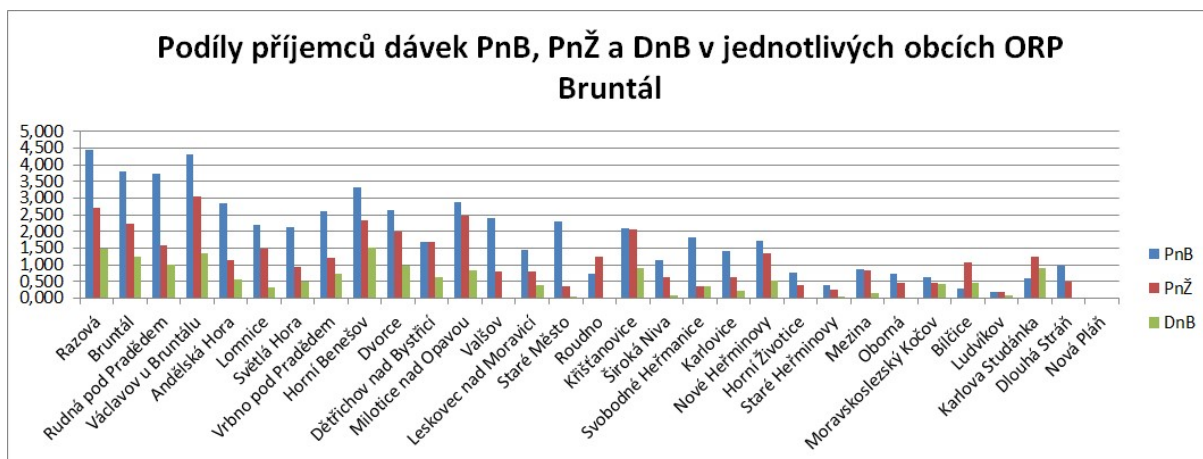
Z tabulky je rovněž také patrné, že mezi lety 2016 – 2018 došlo ke značnému poklesu absolutního počtu ročně vyplácených dávek u příspěvku na živobytí a příspěvku na bydlení a naopak k mírnému nárůstu doplatku na bydlení. **U příspěvku na živobytí se jednalo o pokles o téměř 29 %, podobně počet příspěvků na bydlení poklesl o zhruba 29 %. V případě doplatků na bydlení naopak došlo k mírnému nárůstu o necelých 9 %. Vyjma doplatku na bydlení tak došlo k citelnému poklesu počtu vyplácených dávek, z čehož lze usuzovat i na zlepšující se socioekonomickou situaci alespoň části sociálním vyloučením ohrožených příjemců.** Mírný nárůst počtu doplatků na bydlení v letech 2017 – 2018 může souviset se skokovým nárůstem migrace sociálně slabších obyvatel do obce, ačkoliv toto tvrzení nemůžeme dostatečně podpořit dalšími empirickými podklady (viz tabulka 5 str. 17 a kapitola struktura vlastníků nemovitostí vymezených bezdoplatkovou zónou str. 28).

V roce 2018 byl dle propočtu průměrný měsíční počet domácností pobírajících příspěvek na bydlení 34, příspěvek na živobytí 26 a doplatek na bydlení 13. Tato čísla je možné interpretovat tak, že se v Dvorcích nacházelo v daném roce **zhruba 26 rodin či jednočlenných domácností**, které se v pravidelných intervalech potýkaly s hmotnou nouzí a zároveň využívaly institucionální podpory Úřadu práce. Podobně je možné říct, že v obci bylo asi 34 domácností, které měly problém s úhradou nákladů spojených s bydlením, neboť ty překročily 30 % jejich měsíčního rodinného rozpočtu a pobíraly proto dávku příspěvek na bydlení (PnB), **u 13 z nich jsou tyto potíže značné a musely k PnB ještě pobírat doplatek na bydlení**, případně tento doplatek pobíraly na úhradu nákladů spojených se substandardními formami bydlení (azylové domy, ubytovny apod.) v nějakém jiném městě, protože ve Dvorcích se taková zařízení nenacházejí.

Zajímavé je srovnání procentuálního podílu příjemců těchto dávek na počet obyvatel v jednotlivých obcích ORP Bruntál. **Z grafu 6 je patrné, že co do podílu příjemců dávek hmotné nouze (PnŽ a DnB) na počet obyvatel, patřily mezi nejzatíženější obce Razová, Bruntál, Rudná pod Pradědem, Václavov u Bruntálu nebo Horní Benešov⁹.** Samotné Dvorce se z celkového vzorku 32 obcí ORP umístily **u podílů příjemců příspěvku na bydlení na 11., u příspěvku na živobytí na 8. a u doplatku na bydlení na 7. místě (průměrně tedy v první třetině všech obcí v ORP)¹⁰.**

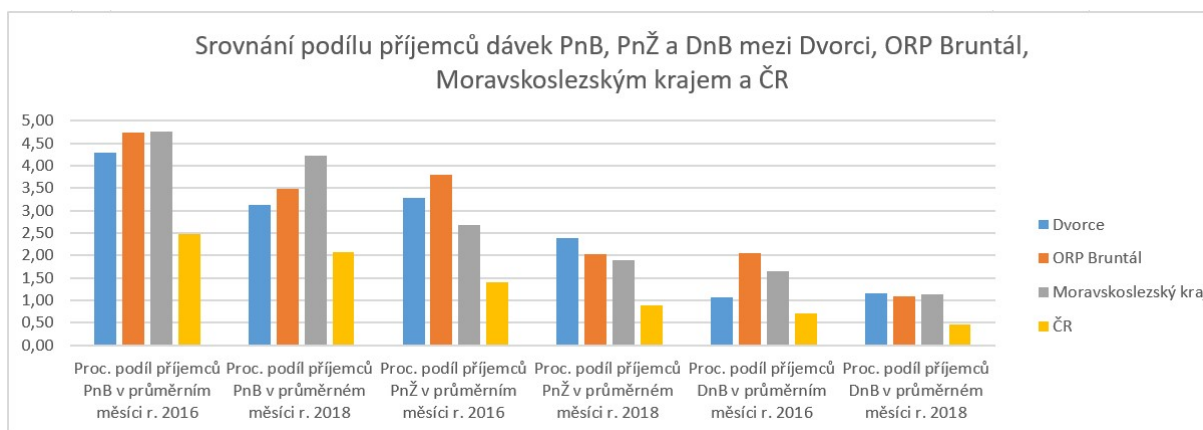
⁹ V obcích Razová a Horní Benešov vlastní (stejně jako ve Dvorcích) některé bytové domy také firma CAFUR. Viz strana 29.

¹⁰ K výsledným údajům v grafu jsme došli následujícím výpočtem: *celkový počet PnŽ/DnB/PnB v obci za r. 2018 / 12 / počet obyvatel v obci k 1. 1. 2018 x 100. Postup byl tedy jiný v případě porovnání počtu příjemců dávek s počtem hospodařících domácností na předchozí straně.*

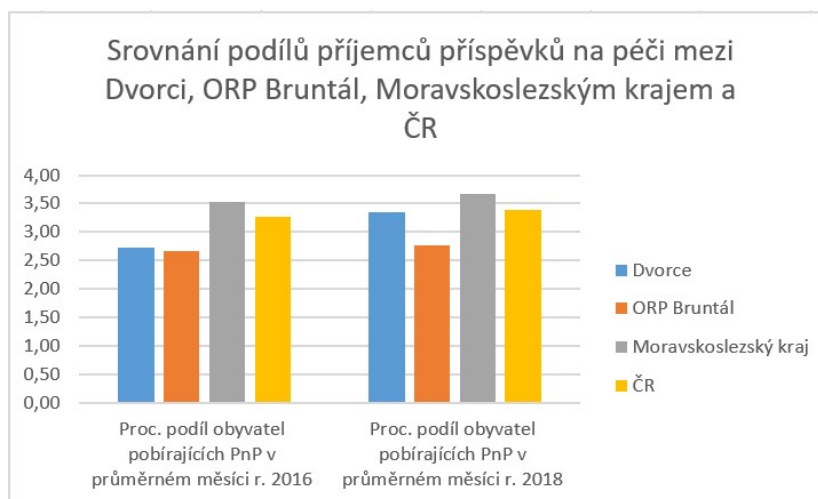
Graf 6 – Podíly příjemců dávek PnB, PnŽ a DnB v jednotlivých obcích ORP Bruntál (Zdroj: MPSV, vlastní zpracování)

Pokud porovnáme podíl příjemců dávek PnB, PnŽ nebo DnB ve Dvorcích s ORP Bruntál, dále s Moravskoslezským krajem, nebo s podílem v rámci České republiky (v letech 2016 – 2018), tak přestože od roku 2016 došlo ke značnému poklesu průměrných hodnot ve všech jmenovaných územních celcích, v případě PnŽ a DnB **přesahovaly Dvorce sledované průměrné hodnoty podílů. V roce 2018 byl ve Dvorcích průměrný podíl příjemců PnB sice o zhruba 26 % nižší než krajský, ale naopak o 51 % vyšší, než republikový průměr. U PnŽ pak byl za rok 2018 průměrný podíl příjemců ve Dvorcích o více než 26 % vyšší než krajský a až trojnásobně vyšší než republikový průměr. Konečně průměrný podíl příjemců DnB za rok 2018 byl ve Dvorcích o 4 % vyšší než krajský, ale více než trojnásobně vyšší než republikový průměr.**

Graf 7 - Srovnání podílu příjemců dávek PnB, PnŽ a DnB mezi Bruntálem, ORP, krajem a ČR

V meziročním srovnání let 2016 – 2018 došlo ve Dvorcích také k **nárůstu počtu příjemců příspěvku na péči**. Zatímco v dalších sledovaných územních celcích jeho podíl stagnoval, nebo jen nepatrně narůstal, ve Dvorcích mezi lety 2016 – 2018 vzrostl podíl příjemců o 22 %.

Graf 8 - Srovnání podílů příjemců příspěvku na péči mezi Dvorcí, ORP Bruntál, Moravskoslezským krajem a ČR (Zdroj: MPSV)

Pro doplnění přikládáme rovněž statistický přehled počtu průkazů OZP platných ve Dvorcích vždy v prosinci v letech 2016 – 2018. Z uvedených čísel je patrný mírný vzestup celkového počtu držitelů všech typů těchto průkazů.

Měsíc/rok	Celkem	Průkaz - Stupeň zdravotního postižení					
		TP		ZTP		ZTP/P	
		Žadatel - Věk		Žadatel - Věk		Žadatel - Věk	
		0-17 let	18+ let	0-17 let	18+ let	0-17 let	18+ let
12/2016	32	1	3	0	16	1	11
12/2017	38	2	4	0	19	1	12
12/2018	42	1	5	1	20	0	15

Tabulka 6 – Počet průkazů OZP platných ve Dvorcích v prosinci v letech 2016 – 2018 (Zdroj: MPSV, vlastní zpracování)

Popis sociálního vyloučení Dvorcích

Historické příčiny vysoké míry sociálního vyloučení na Bruntálsku se nacházejí v minulosti. Region prošel odsunem sudetských Němců, doosídlováním a kolektivizací. Po roce 1989 potom transformací ekonomiky a privatizací podniků i bytového fondu. Dvorce i celý okres jsou součástí periferní pohraniční oblasti, tzv. Sudet.

Poslední ekonomická krize na region dopadla velmi silně a nezaměstnanost v některých částech okresu dosahovala i více než 20 %. V současné době je stav výrazně lepší a nezaměstnanost poklesla, nicméně řada lidí se stále potýká s výraznou chudobou či nestabilitou práce a bydlení. Posledních pár let ekonomické prosperity nemohlo rychle odstranit hluboké příčiny socioekonomických problémů, se kterými se místní, hlavně sociální vyloučením ohrožené skupiny obyvatel, dlouhodobě potýkají.

Zásadní roli sehrává například velké množství exekucí, nízká kvalifikace obyvatelstva, horší dopravní dostupnost metropolitních regionů, nebo obecně nízká výše mezd. I proto je hranice mezi střední třídou a lidmi ohroženými vyloučením v regionu velmi tenká a snadno může dojít k sociálnímu propadu.

Mimo historický kontext a geografickou polohu jsou základní příčiny zvýšené míry sociálního vyloučení ve Dvorcích v zásadě dvě. První je poměrně početné zastoupení romské¹¹ menšiny (častěji ohrožené chudobou a vyloučením obecně) v obci, kvalifikovaným odhadem se jedná zhruba o 100 lidí (tedy necelých 8 % celkové populace obce). Druhou a mnohem podstatnější příčinou, je vysoký podíl nemovitostí, bytových i rodinných domů, ve vlastnictví několika majitelů, kteří se zaměřují na pronájem bytů sociálně slabším za účelem relativně snadného zisku¹². Kořeny sociálního vyloučení v obci lze také spojit do souvislosti s historickým působením státního podniku *Státní statky Bruntál o. p., odštěpný závod 06 Dvorce*, pro nějž byla charakteristická pracovní migrace a časté střídání většinou nízko-kvalifikovaných pracovních sil¹³.

¹¹ Za Romy jsou v tomto textu považovány osoby, které se buď k této identitě sami hlásí, nebo jde o tzv. přiznanou etnicitu. Přiznaná etnicita je taková, kterou člověku připisuje okolí na základě fyziologických znaků, ať už se s ní daný jedinec aktivně ztotožňuje, či nikoliv.

¹² Vzhledem k tomu, že zisk pochází často z dávek na bydlení, vyplácených Úřady práce, můžeme v nadsázce napsat, že se jedná „*státem garantovaný zisk*“.

¹³ Podobné lze dát příčiny sociálního vyloučení do souvislosti s tímto státním podnikem například v některých obcích mikroregionu Rozvodí. Viz ŠMOLDAS, Martin. *Vstupní analýza mikroregionu Rozvodí* [online]. Úřad vlády, odbor pro sociální začleňování, 2018 [cit. 2020-06-04]. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/Vstupni-analyza-Rozvodi-2018.pdf>. Strana 14.

Sociální vyloučení a bytová nouze

Ceny nemovitostí i výše nájemného jsou dnes ve Dvorcích podstatně nižší, než v metropolitních regionech, a proto zde současně s odlivem lidí za prací a vzděláním dochází k příchodu sociálně slabšího obyvatelstva, případně ke stěhování lidí za tzv. druhým (rekreačním) bydlením. Tyto skutečnosti jsou dostatečně známé a dlouhodobě zmapované i v odborné literatuře, např.: *„Periferní venkovské oblasti dlouhodobě ztrácejí mladší a vzdělanější populaci. Na periferii zůstávají obyvatelé s nižšími příjmy a důchodci. V posledním době můžeme sledovat přistěhování obyvatel s nízkými příjmy, pro něž periferie představují jedno z mála míst s cenově dostupným bydlením.“*¹⁴

S poklesem cen lokálních nemovitostí souvisí jejich skupování některými podnikateli, často za účelem pronájmu sociálním skupinám, které jsou za normálních podmínek konfrontovány s nerovným přístupem na otevřený trh s bydlením¹⁵. **Zmíněné nemovitosti tak představují jednu z mála možností nájemního bydlení, především pak pro místní Romy, nebo majoritu ohroženou chudobou a sociálním vyloučením. Bez této možnosti by se i někteří starousedlíci s těchto skupin potýkali s ještě horší bytovou nouzí, jak o tom svědčí například následující citace z terénu: „Tak nám řekněte, kam jinam bychom mohli jít bydlet?“**¹⁶.

Přestože jsou uvedené nemovitosti jednou z mála možností pro bydlení mnoha lidí, přináší sebou také řadu problémů, které se dotýkají samotných nájemníků, ale i dalších obyvatel Dvorců. Jedná se především o následující:

- 1. Výše nájemného se u zmíněných bytů pohybuje nad místním průměrem, v některých případech dokonce výrazně.**
- 2. Zároveň do obce míří migrující vyloučené obyvatelstvo odjinud, které s sebou v některých případech přináší potenciálně vyšší riziko problémů, sociálně-patologických vzorců chování, konfliktů se starousedlíky apod.**

Hlavní příčina, proč je dnes ve Dvorcích tolik nemovitostí v majetku těchto vlastníků, se odvíjí od v minulosti realizované bytové politiky obce a nakládání s nemovitým majetkem. Stejně jako velká část srovnatelných obcí, ani Dvorce se nevyhnuly privatizaci bytového fondu – tedy prodeje bytů do rukou tzv. oprávněných nájemníků za často příznivé ceny. Nicméně druhý největší soukromý vlastník v obci – firma CAFUR INVESTMENT s.r.o. získala byty jinak. Již od 90. let se jimi obec zaručila firmě

¹⁴ SÝKORA, L.: Rezidenční segregace. Přírodovědecká fakulta a Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Univerzita Karlova v Praze 2010, str. 80.

¹⁵ na kterém se obvykle setkávají s předsudky a bariérami, případně nesplňují kritéria přístupu k obecnímu bydlení

¹⁶ Osobní sdělení respondenta 1. Vlastní terénní záznamy.

BISMARCK spol. s.r.o.¹⁷ a z důvodu nesolventnosti této firmy o ně Obec Dvorce přišla. Bankovní ústav je následně v dražbě prodal. Jednalo se přitom o 12 bytových domů s více jako 60 byty, které nyní z větší části vlastní firma CAFUR INVESTMENT s.r.o. (viz níže). U ostatních vlastníků, o kterých se zmiňujeme dále v textu, se naopak původně nejednalo o obecní majetek, ale například o nemovitosti Státních statků Bruntál o. p., odštěpný závod 06 Dvorce, nebo o rodinné domy v soukromém vlastnictví. Využití objektů firmy CAFUR INVESTMENT s.r.o. nicméně ve Dvorcích vytvořilo jistý prototyp „tržního“ prostředí, kterým se ostatní vlastníci inspirovali a mohli jej následovat. Je však potřeba zdůraznit, že zdaleka ne všechny rodiny označované okolím za problematické, nebo ohrožené sociálním vyloučením, bydlí ve zmiňovaných nemovitostech. S tím souvisí také fakt, že povaha bezpečnostních problémů, se kterými se Dvorce potýkají (a které byly identifikovány na pracovních skupinách v lednu a únoru 2020 - více viz kapitola Bezpečnost, strana 46), zdaleka nesouvisí pouze s těmito adresami.

Migrace

Vlivem vlastnické struktury vybraných objektů se Dvorce v minulých letech staly cílovou lokalitou pro migrující (především) romské rodiny. Z našich zkušeností z jiných lokalit vyplývá, že tento typ migrace bývá dynamický a vyznačuje se krátkodobými pobyty a častějšími přesuny mezi jednotlivými městy či obcemi. Stabilita bydlení migrujících rodin je přitom křehká. Často stačí, když se nájemník nárazově zadluží u jednoho pronajímatele a protože má uzavřenu jen krátkodobou nájemní smlouvu, musí se prakticky okamžitě vystěhovat. Další možnosti na běžném trhu jsou pro něj potom velmi omezené.

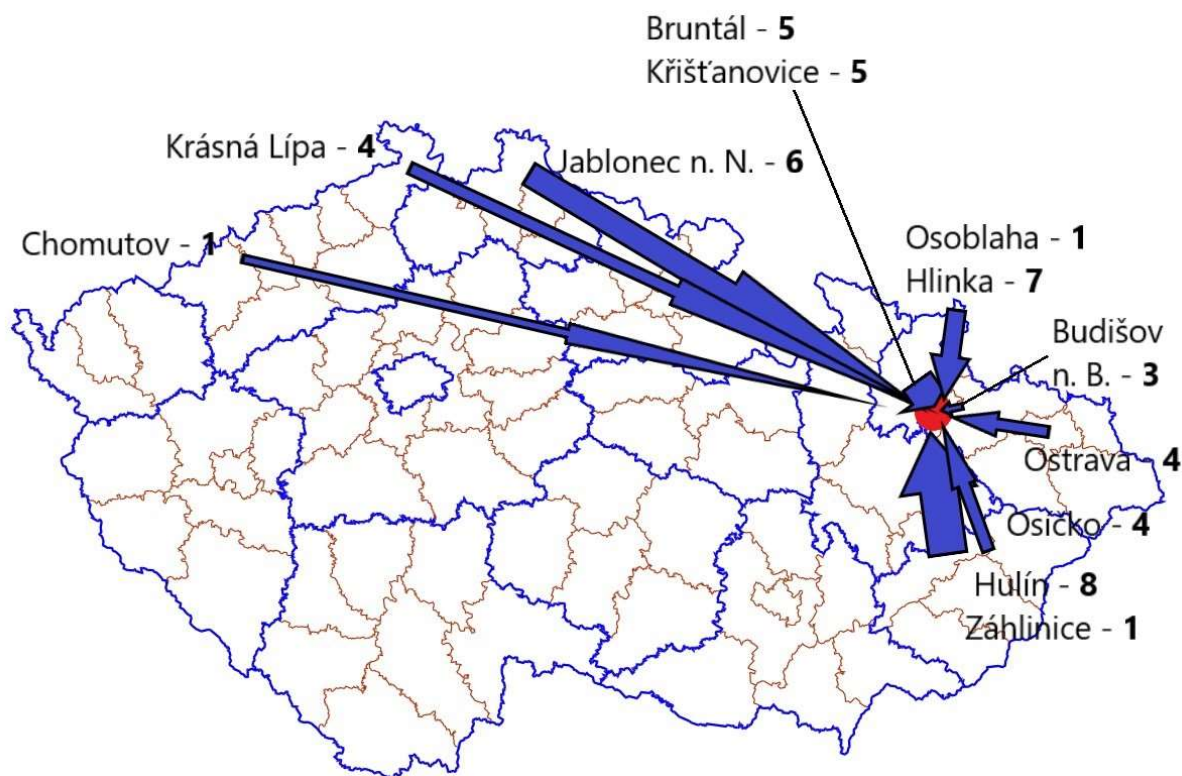
Dle oslovených aktérů se proměna skladby nájemníků a častější migrace začala projevovat ve Dvorcích již velice záhy poté, co po roce 2000 připadly zmíněné nemovitosti do soukromých rukou. První zmínky o migraci se ve výzkumných zprávách začínají objevovat kolem roku 2012¹⁸, kdy je doložena migrace mezi Bruntálem a Dvorcí a dochází také ke stěhování lidí ze zrušené lokality v Nových Valteřicích, nebo z dalších adres v Moravském Berouně¹⁹. Problém ve Dvorcích pak kulminoval v letech 2017 – 2019, kdy docházelo i k posunům ve statistických ukazatelích a skokovému nárůstu počtu příjemců dávek hmotné nouze či počtu dětí do 15 let, kteří se náhle přistěhovali do obce. Dle místních aktérů se ve Dvorcích v posledních letech nejvíce objevovaly nově příchozí rodiny z Bruntálu, Budišova nad Budišovkou, Šternberka, nebo ze sousedního Moravského Berouna. Podle našich zjištění bylo

¹⁷ Viz. *Dvorecký občasník* [online]. OÚ DVORCE, **2/2018** [cit. 2020-06-04]. Strana 1

¹⁸ Viz Analýza ubytovacích kapacit a migračních trendů v Bruntále [online]. Sociofactor, 2012 [cit. 2020-03-03]. Str. 53 a 57.

¹⁹ Viz Pelikánová, Šmoldas, (2013). Situační analýza Moravský Beroun, ASZ, str. 45 – 57.

složení nově přichozích ještě pestřejší - například v letech 2018 a 2019 do vytipovaných nemovitostí migrovali lidé i z Ústeckého, Libereckého či Zlínského kraje (viz obrázek 2).

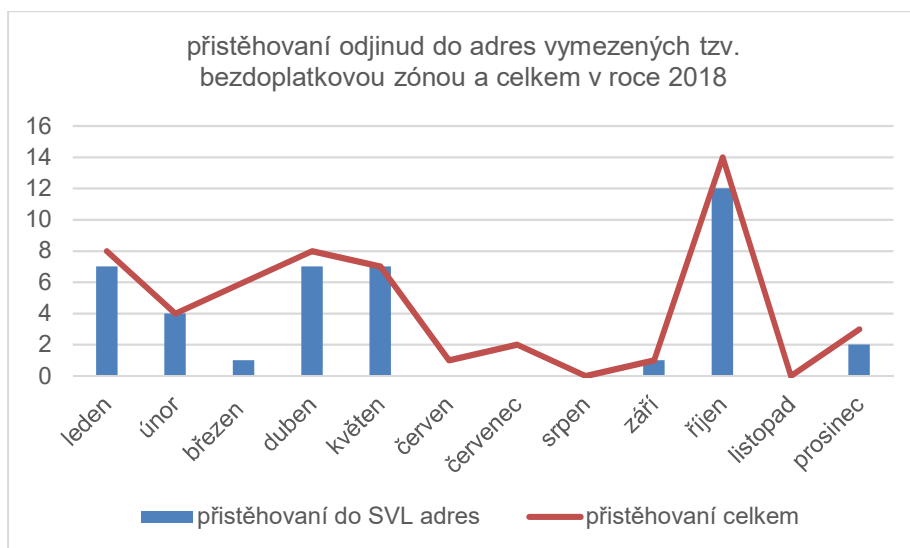

Obrázek 2 - Obce, ze kterých se v letech 2018 a 2019 stěhovali nájemníci do objektů vymezených ve Dvorcích tzv. bezdoplatkovou zónou (Zdroj: OÚ Dvorce, vlastní zpracování)

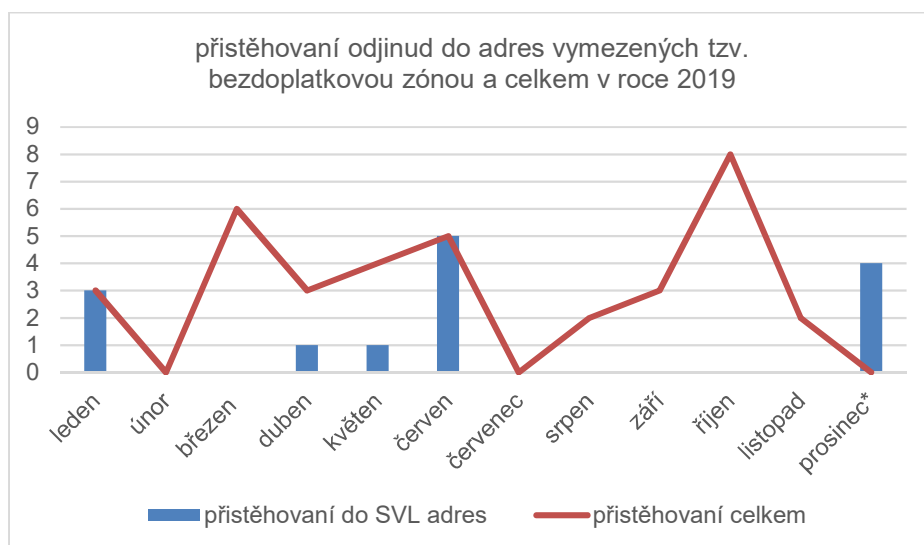
Jelikož však v případě Dvorců hovoříme o venkovské lokalitě, popisovaná migrace se vždy týkala maximálně desítek lidí ročně, tedy v praxi několika jednotek rodin. Dle dostupných dat tak například v roce 2018 přibylo v obci celkem 13 dětí do 15 let věku, což podle místních respondentů představovalo 2 konkrétní větší rodiny, které se do Dvorců přistěhovaly kvůli dostupnému bydlení²⁰. Navíc je potřeba dodat, že část osob, které přistěhovaly do Dvorců, zde mají z minulosti vytvořené různé osobní vazby a nejedná se tak o úplné „cizince“. Ve Dvorcích například žil jejich partner, člen rodiny či známý, nebo jsou původem místní starousedlíci, kteří se z různých důvodů odstěhovali, a buď se po čase vrací, nebo zde tráví nějaký čas u příbuzných. Společným jmenovatelem této migrace jsou tedy více či méně blízké

²⁰ Podle vedení obce šlo o stejné rodiny, které se po eskalaci a nátlaku veřejnosti z obce v polovině roku 2019 odstěhovaly, což vedlo ke zklidnění situace.

příbuzenské vazby na obyvatele Dvorců. Bližší podrobnosti o místním původu nájemníků, kteří do zmiňovaných lokalit přišli v letech 2018 – 2019, přibližují grafy 9 a 10.

Graf 9 – počty přistěhovaných osob do adres vymezených tzv. bezdoplatkovou zónou ve srovnání s celkovou imigrací do obce dle měsíců v roce 2018 (zdroj: OÚ Dvorce, vlastní zpracování)

Graf 10 - počty přistěhovaných osob do adres vymezených tzv. bezdoplatkovou zónou ve srovnání s celkovou imigrací do obce dle měsíců v roce 2019 (zdroj: OÚ Dvorce, vlastní zpracování)

Grafy 9 a 10 ukazují, že diskutované nemovitosti soukromých pronajímatelů vymezené tzv. bezdoplatkovou zónou (viz kapitola Vyhlášení tzv. bezdoplatkové zóny, strana 28 - 29) byly ve Dvorcích častým cílem migrace, a to především do roku 2018. V roce 2018 do nich směřovalo téměř 76 % (41 z 54 osob) všech nově příchozích obyvatel, v roce 2019 potom podíl klesal a šlo již pouze o 39 % (14 z 36 osob). Poklesl však také počet nově přistěhovalých do Dvorců celkově.

Regionální vazby a příčiny migrace

Pro uvažování o tom, kdo je místní a kdo už ne, je zapotřebí vzít v potaz úzké příbuzenské propojení romských rodin v širším regionu. To, spolu s chudobou a bytovou nouzí, vytváří předpoklady pro častější migraci nebo výměnu informací o možnostech bydlení. Výrazné je především propojení mezi Moravským Berounem a Dvorcí, kde se nacházejí často stejné rodiny, jejichž členové se dle potřeby stěhují z jedné obce do druhé, domlouvají a zprostředkovávají pronájmy/podnájem a podobně.

Svou roli na migraci má také přesouvání nájemníků mezi nemovitostmi podle potřeb jednotlivých vlastníků. Dle některých aktérů se například připravuje dočasné stěhování nájemníků vybraných nemovitostí firmy Cafur Investment s.r.o. připravených k rekonstrukci do obce Razová, kde stejná firma vlastní další dva činžovní domy. Vyloučit nelze ani to, že si jednotliví vlastníci navzájem předávají informace o rodinách, které se ucházejí o bydlení.

Vyhlášení tzv. bezdoplatkové zóny

V srpnu 2018 zažádala obec Dvorce v reakci na situaci týkající se časté migrace sociálně slabých rodin příslušný správní orgán na MěÚ v Bruntále o vyhlášení tzv. bezdoplatkové zóny na několik vytipovaných adres (seznam níže). MěÚ Bruntál žádost posvětil a 1. 2. 2019 byla zóna skutečně vyhlášena, avšak nikoliv na všechny objekty (pouze na 9 z celkových 14), které se v ní objevily. V odůvodnění žádosti obec Dvorce argumentovala například nutností „zachování sociálního konsenzu mezi ekonomicky stabilizovanými a sociálně slabými obyvateli.“²¹, nebo tím, že „v daných lokalitách se vyskytují sociálně nežádoucí jevy, jako zvýšený výskyt narušování veřejného pořádku a nepříznivých vlivů působících na děti.“²² Přílohou důvodové zprávy bylo rovněž vyhodnocení přestupkové činnosti spáchané v jednotlivých objektech (viz tabulka 7; z tabulky automaticky neplyne, že by se skutků dopustily osoby z dané adresy, ale pouze, že se tam stal). V době, kdy začala být přestupková činnost sledována,

²¹ Veřejná vyhláška – návrh opatření obecné povahy, Městský úřad Bruntál, str. 1.

²² Ibid.

bydlelo v domech navržených obcí na zřízení bezdoplatkové zóny 154 lidí, nicméně v době podání žádosti, v srpnu 2018, už jen 108 lidí, z toho 45 dětí.

	přestupky zjištěné v obci Dvorce MěÚ Bruntál	protiprávní jednání zjištěné OOP Bruntál	sociálně nežádoucí jevy zjištěné OSPOD Bruntál	počet obyvatel v dané oblasti	počet sociálně nežádoucích jevů na jednoho obyv. v dané oblasti	*
Nemocniční č. p. 10	2	3	0	24	0,2	6,7
Olomoucká č. p. 7	0	4	0	36	0,1	3,6
Olomoucká č. p. 177	3	3	1	3	2,3	75,3
Komenského č. p. 278	0	1	0	13	0,1	2,5
Komenského č. p. 279	1	4	4	15	0,6	19,4
Komenského č. p. 344	2	1	0	23	0,1	4,2
Komenského č. p. 26	0	1	0	18	0,1	1,8
Budišovská č. p. 116	5	2	0	11	0,6	20,5
Opavská č. p. 157	8	3	0	11	1	32,3
Celkem	21	22	5	154	x	x

Tabulka 7 - Přehled sledovaných přestupků a protiprávního jednání ve sledovaném období (07.2017 – 06.2018) na specifikovaných adresách (* hodnota, o kolik je počet sociálně nežádoucích jevů na jednoho obyvatele v dané oblasti vyšší, než je průměr v obci Dvorce; zdroj: Veřejná vyhláška: návrh opatření obecné povahy, MěÚ Bruntál)

Vedení obce si zatím schválení opatření chválí a zdůrazňuje, že má podporu u většiny obyvatel. Nicméně zároveň přiznává, že konkrétní dopady ani zlepšení situace způsobené tímto opatřením zatím nepozoruje, přičemž po necelém roce od jeho zavedení, je na posouzení příliš brzy. V době výzkumu nebyla k dispozici statistická data, která by pomohla efektivitu opatření dostatečně vyhodnotit. V obci sice došlo ke zklidnění bezpečnostní situace a i migrace rodin do bytových domů v bezdoplatkové zóně se výrazně snížila - o téměř 2/3. Nicméně podle zjištění z terénu měla svůj vliv na změnu situace souhra různých okolností. Jednalo se například dobrovolné odstěhování se rodiny obývající rodinný č. p. 144 bezprostředně po inkriminovaném incidentu (viz kapitola Vnímaná bezpečnostní rizika, str. 47) a následné demonstraci z dubna 2019, nebo dohoda obce s majiteli nemovitostí o novém přístupu k obsazování volných bytů. Firma Cafur Investment s.r.o. tak některým rodinám neprodloužila smlouvy a část bytů tak zůstala neobsazena. Dle našich poznatků z terénu byla v době výzkumu průměrná délka bydlení v objektech firmy Cafur Investment s.r.o. přibližně 5 let, ačkoliv zhruba u ¼ domácností se jednalo o dobu 1 rok a kratší. V rodinných domech dalšího z pronajímatelů, majitele O. G., byla nájemní doba kratší - jedna z rodin pobývala na dané adrese 7 měsíců (do domu se nastěhovala téměř vzápětí po medializovaném incidentu, po kterém se objekt uvolnil), další potom zhruba 3 měsíce.

Dle zjištění z terénu se vůči bezdoplatkové zóně vymezují někteří obyvatelé specifikovaných objektů s tím, že je na ně (především pak na místní Romy) takto bezdůvodně poukazováno jako na původce problémů. Tento názor jistě může mít do jisté míry své opodstatnění, nicméně vedení obce slouží

ke cti, že bylo vyhlášení OOP na veřejnosti prezentováno věcně, aniž by se negativně poukazovalo na nějakou konkrétní sociální či etnickou skupinu obyvatel.

Struktura vlastníků nemovitostí vymezených bezdoplatkovou zónou

Jak jsme naznačili výše v textu, Dvorce se do značné míry potýkají s důsledky tzv. obchodu s chudobou. Celkem v obci figurují minimálně 3 větší vlastníci bytových domů a další 4 menší vlastníci rodinných domů, u kterých byly v minulosti zaznamenány problémy. Mimo společnost Cafur Investment s. r. o. (56 bytů), jsou většími vlastníky firmy APION s.r.o. (14 bytů) a Inter Kpt. s. r. o. (44 bytů). V minulosti vlastnil ještě další soukromý majitel objekt v areálu bývalého podniku Dřevosloh (ulice Komenského č. p. 315 a č. p. 265), kde hrozil vznik ubytovny, nicméně obec objekt odkoupila a riziko tímto pominulo²³.

Ceny a podmínky nájemního bydlení jednotlivých diskutovaných vlastníků se značně liší. Jejich nejméně vyrovnaný poměr (vysoká cena x špatné podmínky) nalezneme u šternberského vlastníka O. G., který ve Dvorcích pronajímá dva rodinné domy v naprosto nevyhovujícím stavebně-technickém stavu za neúměrně vysoké částky, přičemž další nemovitosti v podobném režimu vlastní i v sousedním Moravském Berouně nebo Šternberku. Ceny u ostatních soukromých pronajímatelů se pohybují od cca 65 do 85 Kč/m², cena v obecních bytech je cca poloviční (35Kč/m²). Výše pronájmu průměrného bytu se tak u soukromého vlastníka ve Dvorcích pohybuje v rozmezí částky okolo 5000 – 7000 Kč, nicméně v případě O. G., se jedná zhruba o částku 9000 Kč bez energií.

Nemovitosti uvedených majitelů aktuálně nejsou, až na výjimky, vedením obce spojovány s palčivými problémy v oblasti veřejného pořádku. Jak jsme již uvedli, v obci panuje v současnosti klid a problémy s migrací v podstatě ustaly. Občasné potíže s hlukem, rušením nočního klidu nebo častějšími kontrolami policie zůstávají v případě rodinného domu na Olomoucké 177 a Olomoucké 146 (viz níže). Rodinné domy na ulici Dlouhá a Opavská, stejně jako bytový dům na Nemocniční ulici jsou momentálně prázdné. Bytové domy firmy Inter Kpt s. r. o. dle vedení obce nikdy zásadnější problémy v soužití a veřejném pořádku nepřinášely.

²³ Viz např. <https://brf-msk.cz/drevosloh-dvorce>

Bytové domy firmy CAFUR INVESTMENT, s.r.o.

Z uvedených firem vlastní největší množství bytů v obci společnost Cafur Investment s. r. o se sídlem v Horním Benešově, která má ve Dvorcích nejméně 12 bytových domů, z čehož na 6 objektů byla vyhlášena bezdoplatková zóna (viz mapa 1; str. 33). Odhadem žije v bytech firmy asi 180 - 200 lidí - v těch, které jsou uvedené na seznamu objektů navržených na tzv. bezdoplatkovou zónu potom asi 100 – 120 z nich. Většina domů má smíšené obyvatelstvo a bydlí zde společně jak romské, tak i majoritní domácnosti. V bytových domech Cafur Investment s. r. o žije většina stávajících nájemníků dlouhodobě, někteří zde bydleli dokonce ještě v době, kdy objekty vlastnilo město - u těchto nájemníků se také výjimečně objevují i smlouvy na dobu neurčitou. V minulosti byla běžnější fluktuace osob a častější střídání nájemníků. V průběhu posledního roku však proběhlo několik jednání mezi obcí a majitelem firmy, který přislíbil změnit přístup, vystěhoval některé problematické nájemníky a přistěhování dalších (nových) nájemníků dopředu konzultuje s radnicí.

Firma Cafur Investment s. r. o. je v kontextu regionu poměrně velký pronajímatel, který jen v okrese Bruntál vlastní 92 bytů. Mimo Dvorce se jedná o domy v Razové (25 bytů), Horním Benešově (4 byty) a Bruntále (7 bytů). Další průmyslové či administrativní objekty, pozemky či jiné budovy potom vlastní firma také v Moravské Ostravě, Návsí, Karlovci, Smilovicích u Třince, nebo v Oldřichovicích u Třince. Bytový dům ve vlastnictví firmy, na ulici Karolíny Světlé v Bruntále, byl již v roce 2012 označen v analýze zpracované pro ASZ jako lokalita ohrožená sociálním vyloučením²⁴.

Část bytových domů Cafur Investment s. r. o. ve Dvorcích je ve špatném technickém stavu. Zjištěné závady se týkají hlavně zanedbaných společných prostor (sklepy, chodby, vstupní hala, půda), havarijního stavu odpadních vod, unikající vody, starých a netěsnících oken, nemožnosti dostatečně vytápět místnosti (špatně fungující topení/kamna), občasného výskytu vlhkosti či plísně, případně nefunkčních vchodových dveří do bytů (nemožnost uzamykání) atd. Takřka pravidlem jsou nefunkční zvonky nebo neustále otevřené vstupní dveře do domu. Ve většině bytových domů se topí tuhými palivy, pouze ve dvou je topení centrální. V jednom z objektů byly zjištěny rozpadající se příčky ve sklepech, které vyvolávají obavy některých nájemníků o statické zabezpečení objektu. Dle některých nájemníků byly přitom byty v havarijním stavu již v momentě, kdy se přistěhovali a řadu oprav či základního vybavení si musely pořídit na vlastní náklady (respektive to byla podmínka uzavření nájemní smlouvy).

Dle zjištění z terénu mají být objekty Cafur Investment s. r. o. postupně rekonstruovány, nicméně plánovaný rozsah rekonstrukce a ani jejich zahájení není zřejmé. V některých z nich už například proběhla před několika lety výměna oken či vchodových dveří, nicméně rozsah investic byl vzhledem

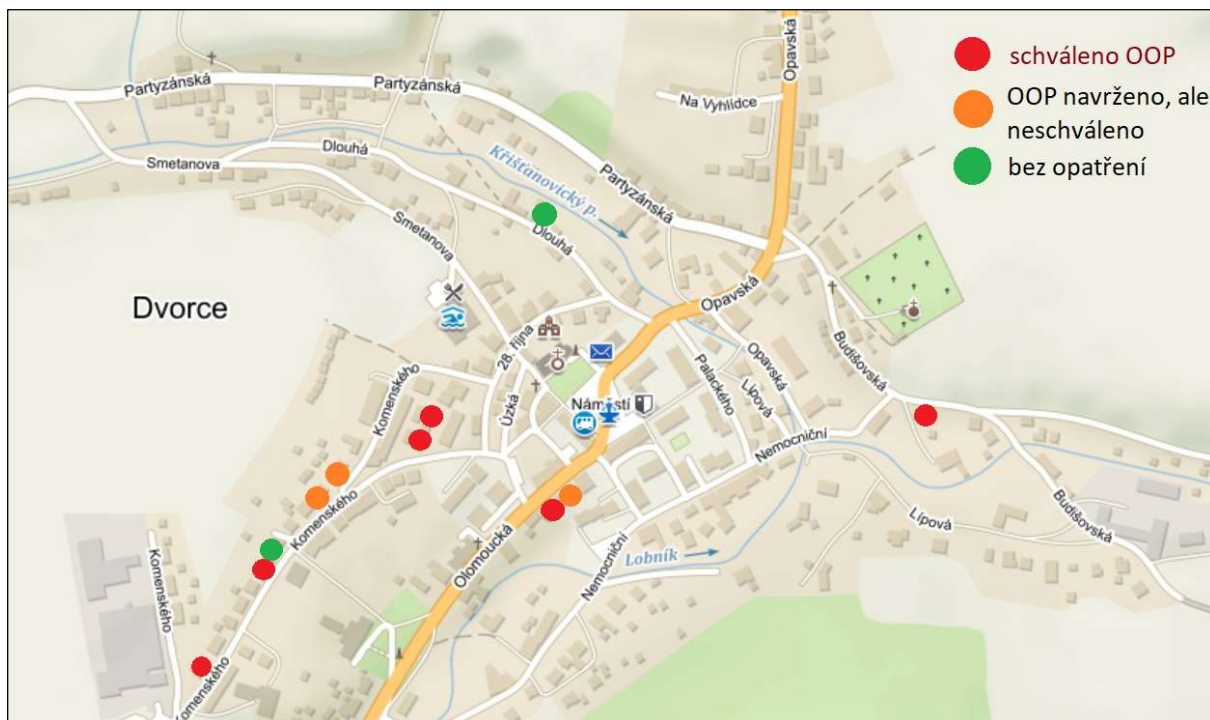
²⁴ Sociofactor (2012). Analýza ubytovacích kapacit a migračních trendů v Bruntále. S. 26 – 27.

ke stavu objektů zjevně nedostatečný. Nájemní smlouva se dle našich zjištění uzavírá ve většině případů na 1 – 3 měsíce, a to i u domácností, které v těchto bytech bydlí několik let (a nemají podle vlastních slov problémy s platební morálkou). Dle jedné z nájemnic mohou být krátkodobé smlouvy důsledkem špatné zkušenosti majitele s předchozí platební morálkou některých nájemníků. Ve výjimečných případech jsme v terénu narazili i na smlouvy na dobu neurčitou, v těchto případech jednalo se však výhradně o starousedlíky.

Nájemné v bytech firmy Cafur Investment s. r. o. činí odhadem 5 – 7500,- Kč včetně energií, dle dostupných informací se však plánuje jeho navýšení (v souvislosti s plánovanými rekonstrukcemi údajně o cca 2000,-). V objektech na Komenského 343 a 344, které jsou v lepším stavu, se nájemny pohybují okolo 7000,- Kč (z toho asi 2000,- za teplo z centrálního topení) + cca 1500,- za energie. Nicméně nájemné různých bytů v jednotlivých domech se občas liší až o 1800,- Kč a nebylo nám vždy zřejmé, podle jakého klíče bylo v jednotlivých případech stanovováno. Stejně tak i v případě kauce, která činí zhruba 5000,- Kč a jejíž úhradu potvrdily pouze některé domácnosti. V jiných hovořili respondenti o požadavku pronajímatele doplatit jí zpětně z důvodu plánovaných rekonstrukcí.

Pro bytové domy firmy Cafur Investment s. r. o. je ve Dvorcích v poslední době běžné častější střídání osob na pozici pověřených správců. Během posledního půl roku zde působí již třetí osoba, přičemž poslední z nich pak od konce ledna 2020. Zkušenosti rodin s jednotlivými správci se liší a nelze je zobecnit. V některých případech popisovali nájemníci spory o míru zodpovědnosti za špatný stav bytů a společných prostor. V jednom případě byly během terénního šetření zaznamenány stížnosti na nevhodné chování správce vůči nájemníkům. Spory se však neodehrávají pouze mezi správcem a nájemníky, ale často také mezi nájemníky navzájem. Ve většině navštívených domů byly zhoršené sousedské vztahy důležitým, ne-li hlavním tématem. Spory se týkaly především nepořádku ve společných prostorech, hluku a celkového režimu soužití v domě. Neobvyklá proto nebyla ani prohlášení typu: „*Já se tady s nikým nebavím a to tady bydlím už dva roky.*“²⁵

²⁵ Osobní sdělení respondenta 2. Vlastní terénní záznamy.

Mapa 1- objekty ve vlastnictví společnosti Cafur Investment s. r. o (zdroj: Katastrální úřad)

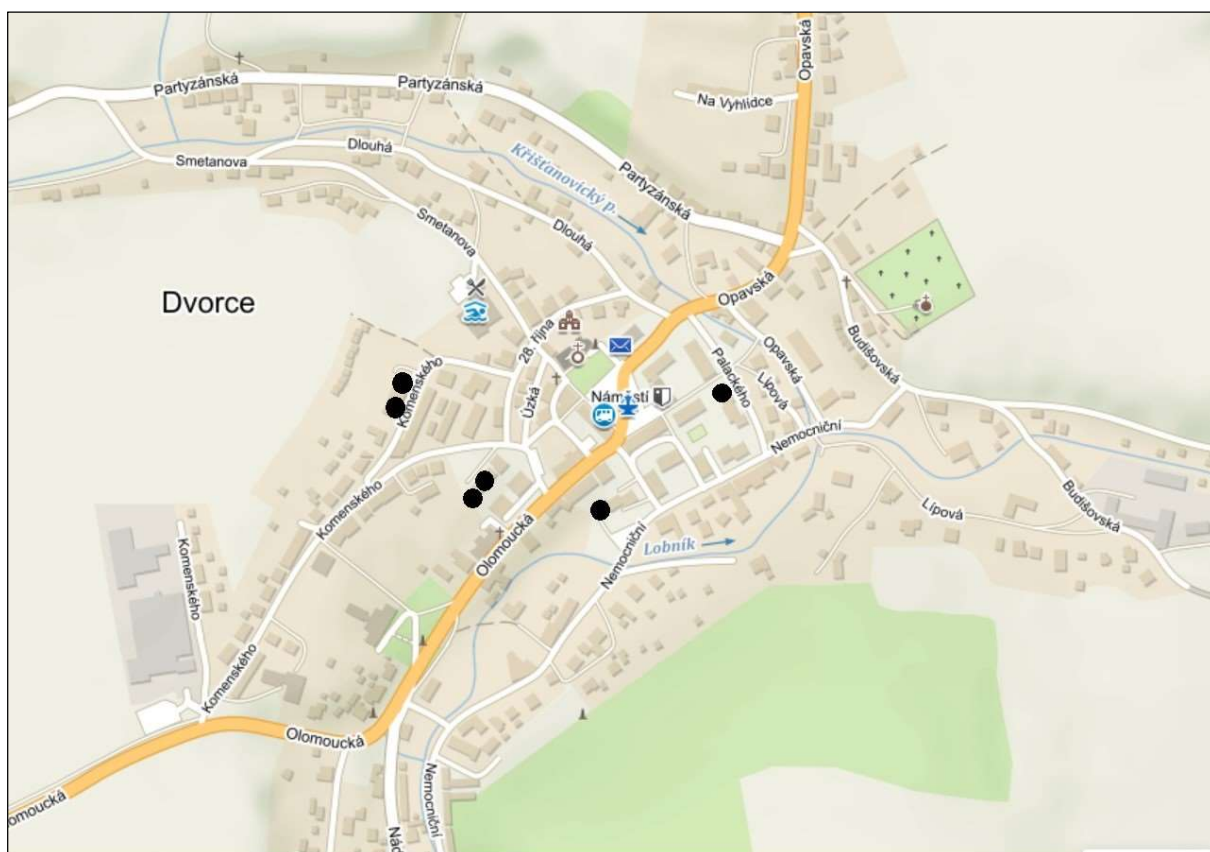
Bytový dům firmy APION s. r. o

Bytový dům firmy na ul. Nemocniční 10 (14 bytů) vlastnil původně Ing. D. M. z Bruntálu, který je jednatelem společnosti Chaer s. r. o., jež se věnuje správě nemovitostí. Objekt byl ještě za tohoto vlastníka vloni zařazen do tzv. bezdoplatkové zóny, protože zde docházelo ke kumulaci osob ohrožených sociálním vyloučením. V Programu rozvoje obce Dvorce (2017) byl také označen za vyloučenou lokalitu²⁶. V polovině roku 2019 jej však odkoupila firma APION s. r. o a momentálně je objekt prázdný a probíhá zde celková rekonstrukce. Vedení města bylo novými majiteli ujištěno, že do domu se nebudou stěhovat další sociálně vyloučené rodiny. Původně byl objekt ve vlastnictví státního podniku Státní statky v Bruntále, oborový podnik Dvorce.

²⁶ Ekotoxa s.r.o. (2017) Program rozvoje obce Dvorce. str. 26

Bytové domy firmy Inter KPT s.r.o.

Druhým největším soukromým pronajímatelem je firma Inter kpt. Ve Dvorcích pronajímá 44 bytů. Ty nebyly označovány obcí za problematické objektivně a jsou také v mnohem lepším stavebně-technickém stavu, než většina domů firmy CAFUR INVESTMENT s.r.o. i soukromého majitele O. G. Dle sdělení radnice se majitelé firmy se nedávno vrátili ze zahraničí a začali se o stav nemovitostí více zajímat. Dle starosty vznikl za minulého správce veliký dluh za služby (teplo, voda). V létě 2019 řešil hasičský sbor (OHS MSK Bruntál) havarijní stav kanalizační sítě ve sklepech jednoho z domů na ulici Olomoucká.

Mapa 2 - objekty ve vlastnictví společnosti Inter KPT s.r.o. (zdroj: Katastrální úřad Bruntál)

Rodinné domy soukromého majitele O. G. ze Šternberka

Přestože majitel O. G. ze Šternberka vlastní ve Dvorcích pouze 2 rodinné domy, jedná se kvůli svému stavebně-technickému stavu, struktuře nájemníků či viditelnému nepořádku v okolí zřejmě o nejproblematictější objekty v obci. V prvním z nich, na ulici Olomoucká č. p. 142, nyní žije šestičlenná rodina s vazbami na Dvorce a Šternberk, ale ještě před 8 měsíci zde bydlela jiná rodina spojená s incidentem z dubna 2019. Ve druhém domě stejného vlastníka (na vedlejším pozemku) střídavě pobývá partnerská dvojice, která však v době výzkumu nebyla k zastížení. Dle oslovených aktérů dojíždí do obou rodinných domů občas hlídka policie ČR, obvykle kvůli častějšímu hluku a konfliktům v rámci rodin, které nicméně nejsou obráceny vůči dalším lidem v sousedství. Bezdotkatková zóna se týká pouze jednoho s diskutovaných objektů, a sice domu na ulici Olomoucká č. p. 177.

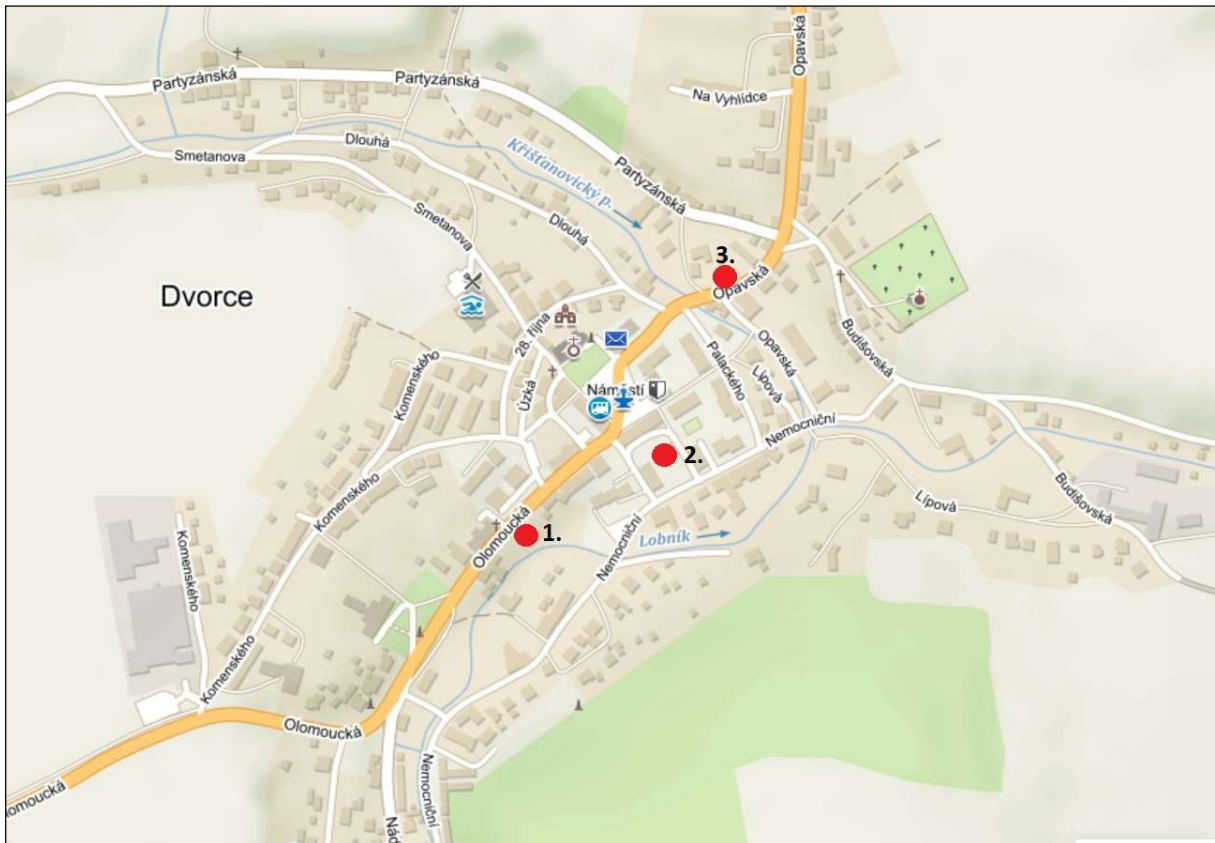
Oba objekty jsou ve špatném stavebně-technickém stavu a zřejmě dlouhodobě bez investic. Přesto zde nájemníci údajně platí 9000,- Kč měsíčně + energie. Majitel O. G. je v regionu známý pronajímatel (zaměřující se na sociálně slabé rodiny), který vlastní domy ve Šternberku, Moravském Berouně a v rámci širší rodina také další nemovitosti jinde v okrese Olomouc. Vzhledem ke stavebně-technickému stavu objektů je poněkud kuriózní tvrzení jednoho z místních aktérů, že nájemníci v obou rodinných domech jsou členové rodiny vlastníka. Celkem bydlí v těchto domech odhadem 8 lidí. Ve vlastnictví O. G., jsou tyto objekty relativně krátce, jeden od roku 2014 a druhý od roku 2017.

Bezprostředně po incidentu z dubna 2019 vyvíjela veřejnost tlak na vedení obce, aby inkriminovaný dům na Olomoucké 142 odkoupila do svého vlastnictví (demonstrace, petice). Majitel však za něj údajně požadoval částku neadekvátní stavu objektů a navíc kvůli probíhající exekuci nemůže s majetkem volně nakládat. Odrazem tlaku veřejnost jsou tak hlavně častější kontroly příslušných úřadů iniciované obcí (KHS, HZS, MěÚ odbor výstavby).

Citace: „Nejvíce nám pomohlo, že se ještě ten den dobrovolně odstěhovali.“²⁷

²⁷ Osobní sdělení respondenta 3. Vlastní terénní záznamy.

Zbývající objekty zahrnuté v bezdoplatkové zóně

Mapa 3 - zbývající objekty, kde bylo vyhlášeno opatření obecné povahy. Majiteli jsou O. G. (1.), společnost Apion s.r.o. (2.) a N. M. (aktuálně noví vlastníci z Ostravy - 3.; zdroj: Katastrální úřad, vlastní zpracování)

Mimo uvedené objekty větších pronajímatelů se v obci donedávna nacházely ještě další tři rodinné domy vyznačující se častější obměnou sociálně slabších rodin a vyšší migrací. Jednalo se o budovy na ulicích Opavská č. p. 157 a Dlouhé č. p. 234 a č. p. 190. Momentálně jsou ale objekty prázdné a nejproblematičtější z nich, rodinný dům na ulici Opavská 157, na který se rovněž vztahuje bezdoplatková zóna, dokonce změnil majitele a začal se opravovat.

Místní romská populace

Mezi ostatními městy, například ve srovnání s nedalekým Moravským Berounem, vynikají Dvorce tím, že místní veřejně činní aktéři deklarují svou obec jako příklad relativně úspěšné integrace. Vedení obce ani další systémoví aktéři nedávají paušálně místní Romy do souvislosti se zhoršenými bezpečnostními problémy nebo problémy v soužití a snaží se posuzovat jednotlivé případy adresně.

Podle kvalifikovaných odhadů žije ve Dvorcích zhruba 100 Romů, z nichž je větší část považována za starousedlíky, kteří ve Dvorcích strávili většinu života, ostatní obyvatelé je dobře znají a jsou součástí místní venkovské komunity. Část se dokonce angažuje v aktivitách místních spolků (SDH, TJ Spartak Dvorce, Spolek paní a dívek) nebo je zaměstnána na obci. I proto je pro řadu místních Romů důležité udržování dobré pověsti mezi místní veřejností a v některých případech se tak zásadně vymezují i proti nově přistěhovaným romským rodinám, pokud jsou s nimi spojeny nějaké problémy v soužití. Naplno se tato dynamika projevila při plošně medializovaném násilném incidentu, který se odehrál v dubnu 2019 mezi několika členy nově přistěhované romské rodiny z Nového Jičína a jejich sousedem. Právě v tomto případě byli totiž někteří členové místní romské komunity jedněmi z iniciátorů demonstrace proti pravděpodobným pachatelům násilí a aktivními účastníky protestů. Místní Romové v tomto případě zachovali loajalitu k místní (dvorecké) komunitě před solidaritou s nově příchozími Romy, se kterými měli podle výpovědí v dané době taktéž konflikty. Posléze popisovali částečné zmatení některých médií, která stereotypně předpokládala solidaritu mezi Romy na bázi etnicity.

Ve Dvorcích žijí příslušníci několika větších rodin, kteří jsou navzájem propojeni příbuzenskými vazbami s přesahy do sousedního Moravského Berouna i dalších obcí v širším okolí. Velká část místních Romů se z hlediska sociální situace nachází na prahu chudoby či je lze považovat za ohrožené sociálním vyloučením a ve většině případů bydlí v bytech výše uvedených pronajímatelů. Lépe situované jsou asi čtyři romské domácnosti, které buď bydlí ve vlastním, nebo v pronájmu (vč. obecních bytů).

V rámci oslovených romských domácností byla rovněž velká část mužských členů zaměstnána a některé rodiny se přímo deklaratorně hlásili k tomu, že nepobírají sociální dávky, ačkoliv zároveň připouštějí, že ve společnosti stále existují předsudky a pro Romy je obtížnější získat práci či bydlení. Reálný podíl zaměstnaných osob z místní romské komunity (včetně těch, kteří pracují v tzv. šedé zóně), se nám však ověřit nepodařilo.

V současné době specifickou roli při integraci sehrává Spolek paní a dívek, který se mimo jiné zaměřuje na volnočasové aktivity dětí, seniorů i místní sociálně vyloučené, z velké části romské mládeže a de-facto supluje nedostatečnou nabídku těchto aktivit ve Dvorcích (či funguje jako ekvivalent komunitního centra). Ve spolku aktivně působí sedm dobrovolnic, které jsou dle vlastních slov v kontaktu

až s polovinou místních romských domácností, ale i s dalšími sociálně slabými rodinami. Mezi realizované aktivity patří například pěvecký či taneční kroužek, řemeslné dílny, příměstské tábory, výlety, a další veřejné akce, o které je mezi veřejností zájem. Spolek vznikl před více než deseti lety jako spontánní platforma pro pořádání sousedských akcí. V současné době se kromě již zmiňovaných volnočasových aktivit věnuje například i výrobě a prodeji certifikovaných řemeslných výrobků z vlny. Členky spolku si sami uvědomují nedostatek možností pro smysluplné využití volného času v obci (mimo prostor školy), který dávají na vrub nedostatku aktivních lidí i financí. Přestože spolek momentálně není příjemcem žádných dotací, do budoucna plánuje spolupráci s MAS Hrubý Jeseník. Spolek je pravidelně finančně podporován obcí.

Poměrně pozitivní situace v soužití mezi Romy a majoritou nastíněná výše však neplatí absolutně. Pro místní jasně čitelné rozdělení na „místní a cizí Romy“ například neplatí při pronajímání bytů. Firma CAFUR Investments s.r.o. dává například stejné, krátkodobé smlouvy na 1 – 3 měsíce bez ohledu na to, jestli se jedná o starousedlíky či nově příchozí Romy. V terénu se ukázalo, že krátké smlouvy dostávají opakovaně po dobu několika let i domácnosti (ovšem to se týká jak romských, tak i neromských domácností), které ve stejném bytě bydlí i více než 5 let. Poměrně malý podíl místních Romů bydlí také v obecních bytech. Podle některých informací z terénu na tom má podíl špatná zkušenost s platební morálkou některých romských rodin z minulosti, i obavy z nevole potencionálních sousedů. Bez uvedených soukromých pronajímatelů (jakkoliv v jejich objektech mohou panovat nevyhovující podmínky), by část místních Romů zřejmě neměla kde bydlet. Nicméně i z toho důvodu v některých z těchto nemovitostí dochází ke koncentraci lidí ohrožených chudobou a sociálním vyloučením. „*Romové jsou nuceni žít v uzavřené komunitě. Když přijde Rom, požádá si o byt [na obci], nedostane ho...[proto] musí k těm spekulantům.*“²⁸

Jak část oslovených romských domácností, tak i místních systémových aktérů, se shoduje na tom, že ve společnosti stále přetrvává jistá míra latentních předsudků a xenofobie. Tyto sentimenty občas vystupují na povrch a dostávají místní Romy do nepříjemných situací, nebo přímo snižují jejich možnosti pro získání zaměstnání nebo lepšího bydlení. Jisté znepokojující tendence ve vzájemném soužití vyplývají rovněž z výsledků dotazníkového šetření, které bylo v rámci rozvojového plánu realizováno mezi občany obce v roce 2017. V něm se problematika soužití s romskou populací objevuje na straně 41²⁹ mezi konkrétními připomínkami k fungování obce, v pořadí hned na druhém místě a v dalších

²⁸ Osobní sdělení respondenta 4. Vlastní terénní záznamy.

²⁹ Ekotoxa (2017) Plán rozvoje obce Dvorce. Str. 41 – 42. U této ankety, je však nutné reflektovat omezený vzorek respondentů, zvláště v některých věkových skupinách, což mohlo mít vliv na disproporci v některých odpovědích

částech výzkumu je potom v podobném kontextu několikrát zmiňována problematika sociálně vyloučených lokalit (viz kapitola Bezpečnost).

Bydlení

Dvorce v minulosti zprivatizovaly část svého bytového fondu. Ve srovnání s okolními sídly však v současnosti stále disponují relativně velkým podílem bytů. Někteří z výše uvedených vlastníků v nedávné době z různých důvodů nabízeli obci některé nemovitosti k odprodeji, nicméně dle vedení obce není dlouhodobým cílem obecní bytový fond rozšiřovat či vykupovat soukromé objekty na problémových adresách a obecní rozpočet k tomu hlavně nemá dostatek financí.

Do roku 2013 bylo ve Dvorcích vybudováno celkem 23 nových bytů, z čehož bylo 14 v bytových domech³⁰. V posledních letech je výstavba v útlumu (viz tabulka 8), a proto lze s relativně malým zkrácením využít i data z posledního sčítání lidí, domů a bytů, realizovaného v roce 2011 Českým statistickým úřadem.

	Byty celkem	v rodinných domech	v bytových domech
2014	-	-	-
2015	1	1	-
2016	-	-	-
2017	1	1	-
2018	-	-	-

Tabulka 8 - dokončené byty v obci (zdroj: ČSÚ)

Z celkového počtu 589 bytů je cca 23 %³¹ bytů v majetku obce (dnes 137 bytů). To představuje poměrně nadstandardní podíl, umožňující obci významněji ovlivňovat bytovou politiku v obci, jak je patrné ze srovnání s okolními obcemi i místním okresním centrem (viz tabulka 9). Na druhou stranu, ze sledovaných obcí došlo ve Dvorcích od roku 2011 k největšímu procentuálnímu poklesu podílu obecních bytů, kdy byl velký počet bytů odprodán soukromým vlastníkům.

³⁰ Viz Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Hrubý Jeseník na období 2014 – 2020, tab. 32, str. 69

³¹ Podle údajů ze SLDB 2011 představoval obecní podíl dokonce necelých 33 %.

	Dvorce	Moravský Beroun	Budišov nad Budišovkou	Bruntál
celkem	589	1 376	1 307	7 346
podíl (počet) obecních bytů 2011	34,9% (193)	10,3% (141)	13,4% (175)	19,2% (1408)
podíl (počet) obecních bytů 2016 - 2019	23,3 % (137)	6,6 % (91)	11,3 % (147)	17,8 % (1307)

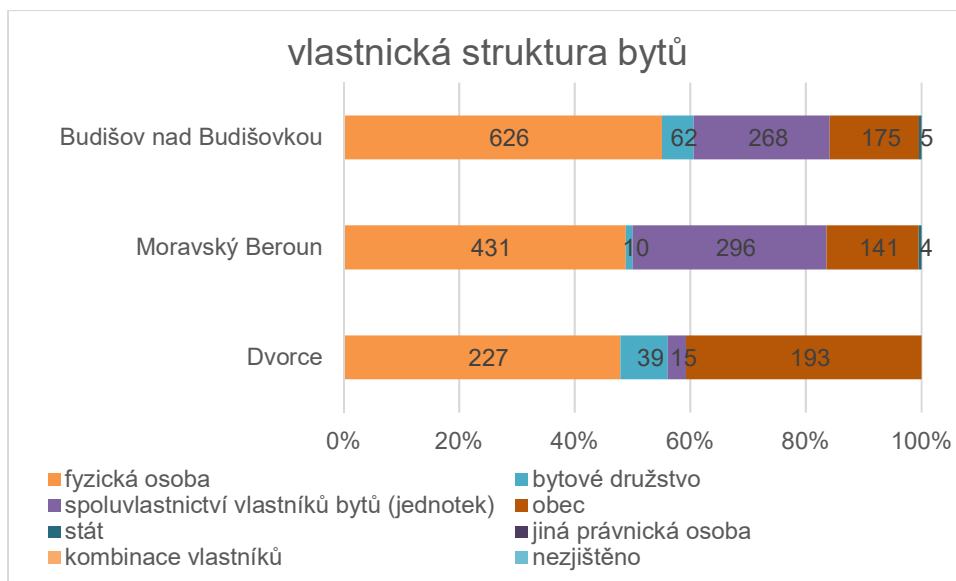
Tabulka 9 - srovnání podílu obecních bytů (zdroj: SLDB 2011, analýzy ASZ³²)

Specifikem Dvorců oproti referenčním obcím **je vyšší podíl nájemních bytů (oproti jiným formám vlastnictví, např. bydlení ve vlastním domě)**. Dle údajů ze SLDB 2001 šlo o téměř polovinu všech bytů v obci - 47 % (277 bytů), oproti cca 31 % (187 bytům) ve vlastním domě. **Tato situace může hrát roli v migračních trajektoriích obyvatel, stěhujících se do Dvorců za dostupným ubytováním.** Zároveň to odpovídá situaci, kdy soukromí pronajímatelé svým podnikáním potenciálně podstatně ovlivňují situaci a klima v obci. Srovnání vlastnické struktury bytového fondu shrnuje následující graf 11. Podle bytové referentky je v současnosti ve vlastnictví obce 137 bytů (tedy o 56 bytových jednotek méně, oproti stavu v roce 2011).

³² STANOEV, M. (2018). (Ne)dostupnost bydlení a sociální vyloučení: Podkladová analýza pro koncipování sociálního bydlení v Bruntále. Praha: ASZ., s 12 – 13.

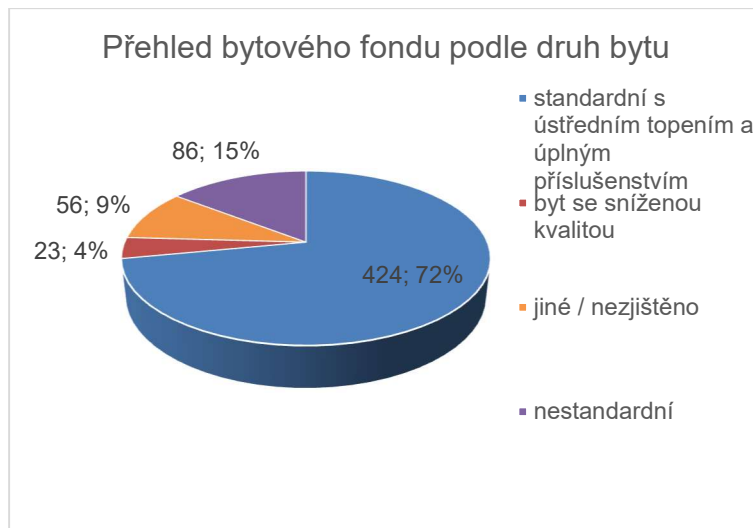
ŠMOLDAS, M. (2019). Situační analýza Moravský Beroun: Analýza sociálního vyloučení na území města. Praha: ASZ, s. 36 - 37

BEDŘICH, A. (2016) Vstupní analýza obcí Vítkov, Budišov nad Budišovkou a Čermná. Praha: ASZ, s 24.

Graf 11 - srovnání vlastnické struktury bytů. (zdroj: SLDB 2011)

Necelé tři čtvrtiny bytů (424) v obci jsou podle posledních dat ze SLDB 2011 standardní, tedy s ústředním topením a úplným příslušenstvím. Pouze cca 4 % (23) bytů bylo sečteno jako „se sníženou kvalitou“, ovšem další cca ¼ (142) bytů se ocitla v kategorii „jiné, nestandardní, nebo nezjištěné“, tedy potenciálně postrádající některé ze základních sledovaných parametrů. Byty a domy navštívené v rámci terénního mapování vykazovaly často známky značného opotřebení, postrádající základní prvky (uzamykatelné dveře, provizorní výplně oken, chátrající interiér, drolící se omítky, vypadávající zdivo ve sklepení, časté topení tuhými palivy/dřevem). Jednalo se však výhradně o bytové či rodinné domy vybraných soukromých pronajímatelů.

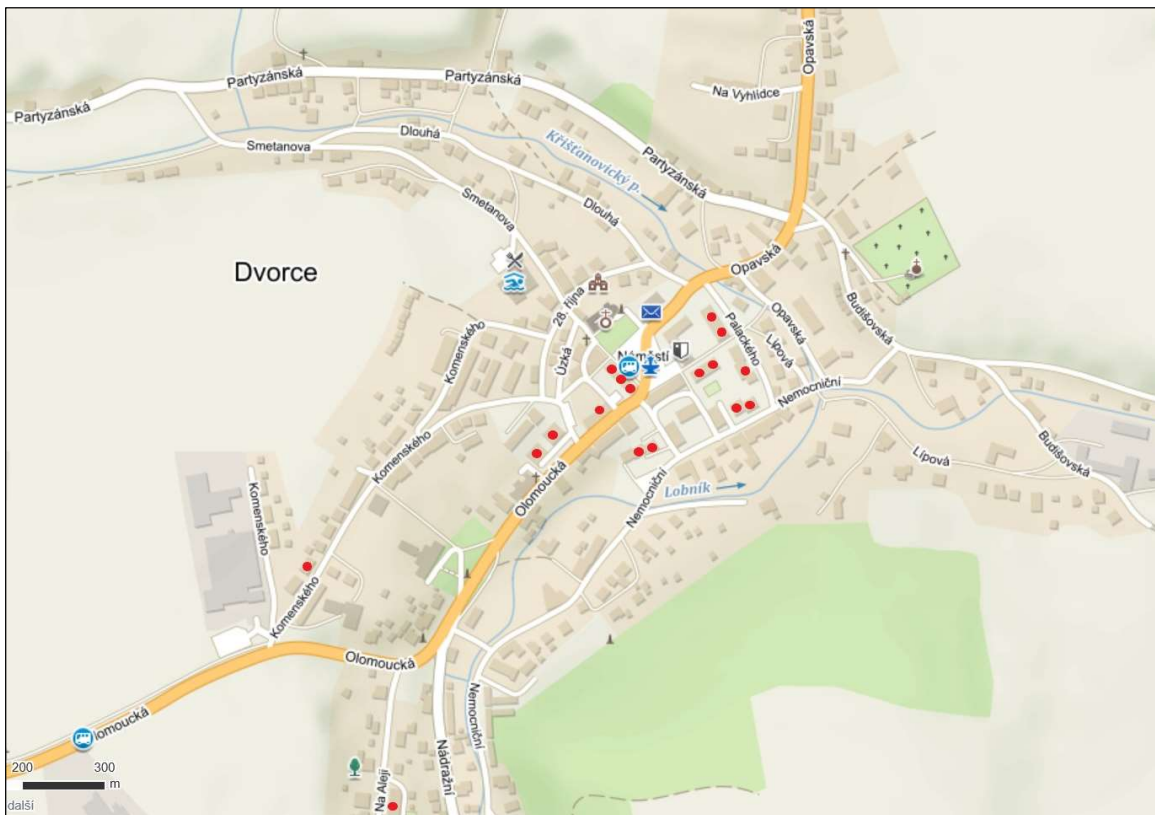
Graf 12 - Přehled bytového fondu podle druh bytu (zdroj: SLDB 2011, vlastní zpracování)

Ve Strategii komunitně vedeného místního rozvoje MAS Hrubý Jeseník na období 2014 – 2020³³ deklarovala obec ochotu budovat sociální byty (pro blíže nespecifikované cílové skupiny). Sociální byty v obci však doposud nevznikly.

³³ MAS Hrubý Jeseník (2016) Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Hrubý Jeseník na období 2014 – 2020: Bruntálsko umí!. Strana 70.

Obecní byty

Byty ve vlastnictví obce mají z perspektivy respondentů oslovených v bytových a rodinných domech soukromých vlastníků (spadajících do tzv. bezdoplatkové zóny) v průměru vyšší standard a nižší nájem za m², než jaký nabízejí soukromí pronajímatelé. Neplatí se vstupní kauce a obecní bydlení je vnímáno jako stabilnější. To je příčinou setrvale vysoké poptávky veřejnosti, převyšující stávající nabídku obecních bytů. V roce 2019 bylo přiděleno 12 bytů, většinou po předchozím úmrtí nájemníka, přičemž v současnosti je evidováno cca 83 žádostí o byt, z 80 – 90 % od místních obyvatel, zbytek pak tvoří žadatelé s bydlištěm v okolních obcích. Výše nájemného se v obecních bytech pohybuje na ceně 36Kč/m² (v bytech na Komenského 23 je kvůli chybějícímu zateplení dokonce o 2 Kč/m² levnější). Rozmístění bytových domů ve vlastnictví obce (celkem 17 BD) přibližuje mapa 4.

Mapa 4 - rozmístění bytových domů ve vlastnictví obce (zdroj: OÚ; vlastní zpracování)

Většina bytů je velikosti 2+1, nebo 3+1, přičemž pouze dva byty jsou bezbariérové, a jeden bytový dům je vybaven výtahem. Podle informací z obecního úřadu žije v obecních bytech momentálně cca 287 nájemníků, tedy necelých 22 % obyvatel obce. Největší zájem o byty panuje mezi věkovými skupinami seniorů a mladých osob usilujících o osamostatnění, zakládajících vlastní rodiny atd.

Přidělování obecních bytů se řídí *Pravidly pro přidělování bytů ve vlastnictví obce Dvorce* (dále Pravidla) z roku 2016, které jsou dostupné na webu obce. V těch je stanoveno, že každá evidovaná žádost o byt je bytovým referentem předána předsedovi bytové komise k posouzení. Komise posuzuje všechny žádosti a stanoví jednoho žadatele se dvěma náhradníky (s určeným pořadím). V pravidlech nejsou specifikované žádné podmínky definující žadatele o přidělení bytu – podmínkou není trvalé bydliště v obci, ani bezdlužnost vůči obci, které se často v pravidlech pro přidělování objevují³⁴. Jedinou podmínkou pro zahrnutí do výběru je každoroční aktualizace žádosti na obecním úřadě. Postup rozhodování bytové komise také není nijak blíže definovaný, co do posuzování žadatelovy situace či „jiných důležitých faktorů“, ke kterým komise přihlíží (např. jaká kritéria mají jakou váhu). Nájemní smlouva je uzavírána v úvodu standardně na dobu 3 měsíců, při bezproblémovém jednání je obvykle prodlužována na dobu dalších 12 měsíců.

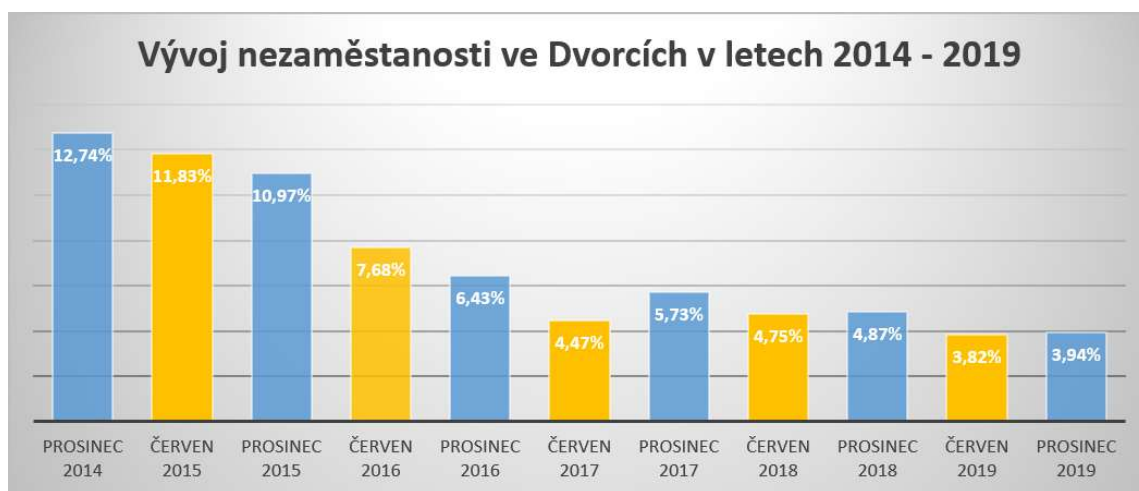
Ačkoliv podle bytové referentky cca 80 - 90 % žadatelů nemá neuhrazené pohledávky vůči obci, obec eviduje dluh na nájemném u cca 7 bydlících nájemníků (cca 15 nájemníků celkem – více viz kap. Dluhy občanů vůči obci, str. 55). Nesplacené pohledávky vůči obci byly mezi respondenty, společně s údajnou netransparentností procesu přidělování, nejčastěji zmiňovaným důvodem, proč dotyční nemají podanou žádost o obecní byt.

³⁴ Pro srovnání v pravidlech platných v Moravském Berouně i v Budišově nad Budišovkou žadatel stvrzuje (případně čestně prohlašuje), že nemá nesplacené dluhy vůči městu, uvádí svého zaměstnavatele, nebo zda je příjemcem sociálních dávek. Totéž se vztahuje i na společně posuzované osoby žijící ve stejné domácnosti.

Zaměstnanost

Bruntálsko a potažmo i celá oblast nízkého Jeseníku patří v rámci celé ČR mezi regiony s vyšším podílem nezaměstnaných osob. Důvodů je pro to celá řada. Kromě nízké kvalifikace obyvatelstva, je to například periferní poloha, špatná dopravní dostupnost, chybějící infrastruktura, nebo nízký zájem větších investorů. Mezi limitující faktory hospodářského rozvoje patří také odchod části mladší a vzdělanější populace, slabá kupní síla místních obyvatel a pro řadu lidí i nutnost dojíždění za prací do vzdálenějších center. Pro množství lidí s nízkým nebo nevhodným vzděláním může být dojíždění při vidině nízkého výdělku nerentabilní a v kombinaci s dalšími znevýhodňujícími faktory pro ně může být z hlediska řešení aktuální situace někdy výhodnější zůstat v evidenci Úřadu práce. Svou roli na vyšší míře nezaměstnanosti nepochybně hraje i velké množství lidí, kteří se potýkají s exekucemi (viz kapitola Dluhy a exekuce, str. 53).

Dvorce leží v periferní oblasti v rámci ČR i v rámci Moravskoslezského kraje, na druhou stranu dlouhodobě profitují z přítomnosti dvou středně velkých podniků, do kterých dojíždějí i lidé z širšího okolí. Podíl nezaměstnaných osob zde nikdy nedosahoval kritické úrovně, jako v jiných obcích okresu. V poslední době se zde potom podíl nezaměstnaných osob držel **historicky na rekordně nízké úrovni okolo 4 %**³⁵.

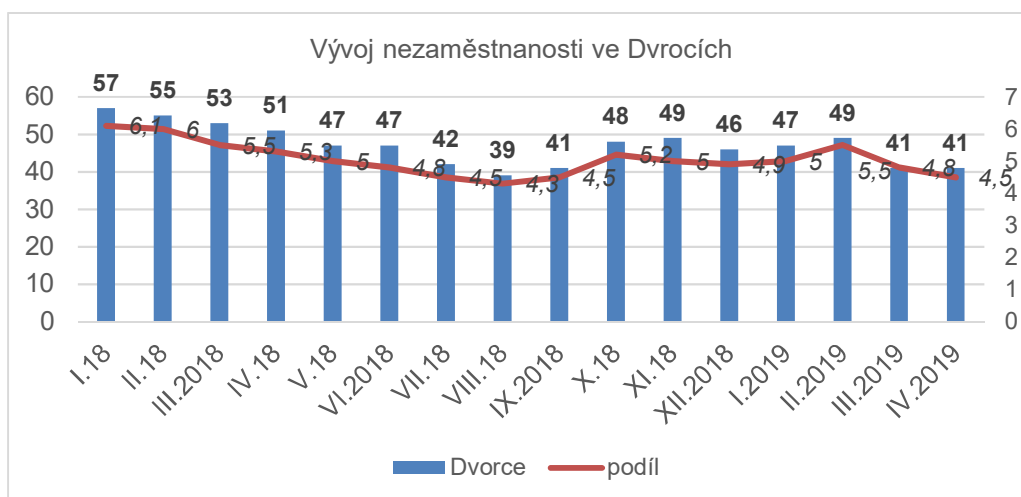
Graf 13 - vývoj nezaměstnanosti ve dvorcích 2014 - 2019 (zdroj: ÚP)

³⁵ Údaje však vycházejí ze situace před tzv. Koronavirovou krizí 2020.

Situace na místním trhu práce

Mezi největší zaměstnavatele ve městě a okolí patří firma, Copreci s.r.o. a KVS EKODIVIZE a.s. (každá více než 200 zaměstnanců), Agropodnik Dvorce a.s., nebo mimo obec pak Granitol a.s. a Ondrášovka a.s. v nedalekém Moravském Berouně či Linaset a.s. v Budišově nad Budišovkou. Celkově bylo dle posledního sčítání lidu v průmyslové výrobě zaměstnáno téměř 40 % pracujících³⁶. Dalšími většími zaměstnavateli jsou například Oddělení ošetrovatelské péče Sdruženého zdravotnického zařízení Krnov, p. o., Zdravotnické středisko nebo místní samospráva (městský úřad, škola, TURISTCENTRUM Dvorce). Řada lidí ale za prací dojíždí do vzdálenějších měst.

V prosinci 2019 bylo v evidenci KoP ÚP Bruntál cca 34 uchazečů o zaměstnání z Dvorců. V souladu s celorepublikovým trendem i zde v posledních letech nezaměstnanost zásadně poklesla a již dva roky se drží na úrovni kolem 4 - 5 %³⁷. Jak vidíme na výše uvedeném grafu 14, část pracovních pozic je vázaná na letní sezónu, nicméně rozdíl mezi letním a zimním obdobím není markantní a pohybuje se okolo 1 %.

Graf 14 - vývoj nezaměstnanosti ve Dvorcích (zdroj: ÚP, vlastní zpracování)

U lidí, kteří stále v evidenci zůstávají, především pak dlouhodobě (celkově se však ve Dvorcích jedná odhadem pouze o 15 – 20 osob), může být problémem nedostatečná osobní motivace, nebo snadná dostupnost práce v tzv. šedé zóně, která se krátkodobě finančně vyplácí především lidem s kombinací nízké kvalifikace a exekucemi. Roli může hrát i zkušenost místních, především malých

³⁶ Dvorce: Výsledky SLDB 2011 [online]. [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profiluzemi&uzemiprofil=31288&u=__VUZEMI__43__597317#

³⁷ Pro srovnání: V lednu 2020 byla dle údajů MPSV celkový podíl nezaměstnaných osob v ČR 3,1 %.

a středních zaměstnavatelů se zaměstnáváním a relativně nezanedbatelné riziko plynoucí ze zaměstnávání osob s určitým specifickým profilem (např. etnická příslušnost, exekuce, záznam v rejstříku trestů apod.). Značnou roli v úspěšném procesu uplatnění na trhu práce lze na základě výpovědí vyvozovat z možnosti osobního doporučení, ať už přes osobní a/nebo příbuzenské vazby v obci, nebo od předchozího zaměstnavatele či koordinátora VPP (viz dále). Někteří aktéři také poukazují na aktuální problém, kdy je řada lidí formálně zaměstnaných na částečné úvazky či dohody o provedení práce/činnosti (a nejsou tak již vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání). Jejich příjmy jsou nicméně tak nízké, že se stávají nebo zůstávají příjemci dávek hmotné nouze. Za problém je některými aktéry také považováno množství sankčně vyřazených uchazečů z evidence ÚP a dlouhá doba zákazu opětovné registrace. Uvedené problémy však nejsou nijak specifické pro Dvorce a spíše odrážejí obdobnou situaci v celém regionu.

Aktivity obce pro snížení nezaměstnanosti

Vzhledem k vysoké míře nezaměstnanosti, která hlavně v minulosti ve Dvorcích panovala, začalo město aktivně využívat nástroje aktivní politiky zaměstnanosti (APZ) Úřadu práce. Jednalo se převážně o veřejně prospěšné práce (VPP). Přesný počet pozic VPP, které byly v posledních 5 – 6 letech městem vytvořeny, nebyl nakonec pro účely analýzy dostupný. Podle současného koordinátora VPP pozic se počet zaměstnanců stabilně pohybuje mezi 6 až 12 pracovníky s ohledem kapacity ÚP, poptávku obce, sezónu či situaci na pracovním trhu. Zaměření těchto pozic bylo orientováno většinou na úklid nebo údržbu zeleně či veřejných prostranství a komunikací, sadební práce apod.

O pozice VPP byl v minulých letech mezi UoZ velký zájem, nicméně vzhledem k situaci na místním trhu práce se často stávalo, že po vypršení dotace se lidé vraceli zpět do evidence ÚP. Problematické byly rovněž časově omezené úvazky na dobu jednoho roku (do roku 2013 obvykle už jen na půl roku) bez možnosti jejich prodloužení. Do dnešních dní se činnost VPP nepodařilo zcela propojit s pracovním nebo dluhovým poradenstvím, mentoringem apod. Pracovník města pověřený vedením VPP pracovníků k tomu nemá obvykle kapacity ani kompetence a nemůže tak systematicky přispívat ke zvyšování kvalifikace těchto lidí. Přesto však v osobním rozhovoru zmiňoval několik úspěšných návratů na trh práce, právě prostřednictvím VPP a osobního nasazení, případně kontaktů v rámci komunity (šlo o 3 osoby).

Věčným sporem o smysl a účel VPP je potom střídání těchto pracovníků na obcích. Obce mají totiž pochopitelně zájem opakovaně využívat spíše osvědčené pracovníky, kdežto úřady práce se většinou kloní spíše k tomu evidované uchazeče na těchto pozicích střídát, což jim ostatně nařizuje i legislativa³⁸.

³⁸ Omezení délky pracovní smlouvy u pozic VPP upravuje vyhláška MPSV č. 314/1993 Sb., která v

Pozice VPP tak v praxi přestávají být nástrojem zajišťujícím krátkodobou a sezónní zaměstnanost, ale stávají se stabilním řešením jak z hlediska obcí, tak nezaměstnaných/obtížně zaměstnatelných a registrovaných osob na ÚP. V současné době se tato situace řeší pomyslným kompromisem - pokud si vedení obce přeje na pozici VPP zachovat stejného člověka, tak na něj může od ÚP obdržet pouze poloviční částku dotace a zbytek mzdy doplácí ze svého rozpočtu.³⁹

Někteří z takto zaměstnaných pracovníků se v minulosti osvědčili a získali pracovní zkušenosti na pozici VPP jim pomohla k získání stabilního zaměstnání. V době současné konjunktury je však již výběr potenciálních pracovníků velmi omezený a pro obec je stále těžší vhodné zájemce vůbec najít. Za pozitivní trend je naopak možné dle některých aktérů označit častější zájem žen o pozice VPP. Mimo VPP využívalo město i nástroje OPP (Obecné prospěšné práce), jako alternativní formu výkon trestu.

Následující tabulka shrnuje nabídku dostupných (nekvalifikovaných a nízko kvalifikovaných) pozic na ÚP ze začátku února 2020 ve Dvorcích a nejbližším okolí. Z průměru nabízených mezd vyplývá průměrný výdělek cca 18 500,- Kč.

pozice	lokality	výše odměny
Kuchař	Dvorce	17 000,-
Pekárna	Bílčice	15 000,-
Práce v živočišné výrobě	Bílčice	14 600,-
Řidič	Roudno	25 000,-
Obsluha strojů	Horní Benešov	17 050,-
Skladník	Horní Benešov	20 000,-
Brusič	Horní Benešov	20 000,-
Svářeč	Horní Benešov	20 000,-
Nástrojář	Horní Benešov	24 000,-
Svářeč	Horní Benešov	25 000,-
Operátor výroby	Budišov n. B.	17 000,-
Prodavač/ka ve večerce	Budišov n. B.	17 800,-
Krmič	Křišťanovice	16 100,-
Dělník	Budišov n. B.	20 000,-
Dělník – sypač	Budišov n. B.	21 500,-

§ 5, odst. 2 říká, že „Krátkodobým pracovním umístěním uchazeče o zaměstnání podle § 5 odst. 3 zákona se rozumí doba nepřesahující 12 po sobě následujících měsíců ode dne sjednaného nástupu uchazeče o zaměstnání na místo veřejně prospěšné práce.“ (zdroj: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-314>)

³⁹ Obdobné závěry vyplývají z šetření nazvaného Realizace vybraných programů APZ a hodnocení jejich efektivity a účinnosti perspektivou zaměstnanců ÚP ČR v roce 2017 realizovaného Výzkumným ústavem práce a sociálních věcí (VÚPS), str. 23 a dále.

Obsluha pily	Lomnice	17 000,-
Kuchař	Leskovec n. M.	16 500,-
Traktorista	Razová	18 000,-
Kuchař	Razová	18 000,-
Číšník	Razová	18 000,-
Operátor lisu	Budišov n. B.	18 000,-
Dělník – plastikář	Moravský Beroun	19 320,-
Pomocný pracovník na prodejně	Moravský Beroun	14 900,-
Prodavač/ka	Moravský Beroun	17 800,-
Dělník – plastikář	Moravský Beroun	16 100,-
Traktorista – paznehtář	Nové Valteřice	17 800,-
Svářeč	Nový Leskovec	18 000,-

Tabulka 10 - pozice nabízené úřadem práce na KoP ÚP Bruntál ve Dvorcích a okolí k 6. 2. 2020 (zdroj: ÚP, vlastní zpracování)

Bezpečnost

Téma bezpečnosti bylo jednou z klíčových priorit, se kterými obec vstupovala do spolupráce s ASZ. Intenzivně byla bezpečnost veřejností tematizována již od roku 2016, kdy se v rámci tvorby Plánu rozvoje obce Dvorce uskutečnilo několik veřejných setkání a bylo rovněž realizováno dotazníkové šetření^{40,41}. Na jejich základě vystupuje právě problematika bezpečnosti, společně s nedostupností zdravotní péče nebo stavem chodníků a komunikací, jako jeden z nejpálčivějších problémů vnímaných obyvateli obce. Za zdroje problémů byly veřejností v kontextu bezpečnosti a celkového klimatu v obci označeny především tzv. sociálně vyloučené lokality potýkající se s častější migrací a fluktuací obyvatel a s tím spojený nepořádek a drobná kriminalita. Mezi další bezpečnostní rizika pak byla občany označena například doprava či šíření drog.

Ve zmiňovaném výzkumu se objevilo několik příčin, u kterých občané předpokládají souvislost s rostoucí problematikou bezpečnosti. Na otázku, „*jaký vnímáte největší problém v obci*“, proto odpovídali občané v dotazníku (uvádíme pouze výběr odpovědí zaměřených na bezpečnost):

- absence policie – zhoršující se bezpečnost, krádeže, vandalismus, šikana*
- rozzrůstání se romské komunity*
- stěhování zahraničních pracovníků – Ukrajinců, Poláků, Maďarů a Slováků, kteří se potulují po obci s alkoholem*

⁴⁰ V tomto dokumentu se také poprvé objevilo doporučení navázat spoluprací s Agenturou pro sociální začleňování.

⁴¹ Viz Ekotoxa (2017) Plán rozvoje obce Dvorce. Je nutné reflektovat omezený vzorek respondentů, zvláště v některých věkových skupinách, což může mít vliv na disproporci v závěrech získaných z těchto odpovědí.

□ šíření drog (...) ⁴²

Podobně bylo při hodnocení spokojenosti se životem v obci v dotazníku nespokojeno s bezpečnostní situací v obci celkem 37 respondentů (47 %). Více nespokojeni byli občané už jen s dostupností zdravotních služeb (57 respondentů; 73 %) či stavem chodníků a komunikací (42 respondentů; 53,8 %) ⁴³. Paralelně se sběrem dotazníků proběhlo v rámci přípravy rozvojového plánu obce také několik setkání s veřejností formou tzv. kulatých stolů. Ani zde nebyly výsledky odlišné a poukazovaly na bezpečnostní rizika vnímaná občany, především pak ve vztahu k tzv. sociálně vyloučeným lokalitám:

Č.	Slabé stránky	Hodnocení
1.	Sociálně vyloučené lokality a související problémy – nepořádek, ničení věcí, drobná kriminalita, obavy občanů	17
2.	Zdravotní služby – přítomnost doktorů pouze v některých dnech, nutnost dojíždění, služby pro seniory	15
3.	Stárnutí obyvatel a zvyšující se počet seniorů – zvyšující se požadavky na zajištění sociálních služeb	8
4.	Odchod mladých obyvatel	7
5.	Nedostatek malometrážních bytů pro seniory	5
6.	Chybějící bankomat	3
7.	Chybějící úseky cyklostezek (např. ve směru na Moravský Beroun	3
8.	Nedostatek ubytovacích kapacit pro turisty	3
9.	Menší výběr obchodů a služeb	3

Tabulka 11 - Slabé stránky v obci identifikované během veřejného setkání (Zdroj: Plán rozvoje obce Dvorce, str. 46)

Vnímaná bezpečnostní rizika

Občany, kteří se účastnili zmíněné ankety, trápily kromě dopravy a zdravotnictví, také veřejný pořádek, drogová problematika nebo skutečná či domnělá kriminalita sociálně vyloučených obyvatel města. V uplynulém období se však situace částečně změnila a došlo ke zklidnění problémů v souvislosti s migrací do lokalit ohrožených sociálním vyloučením. Dle informací od vybraných aktérů i některých závěrů pracovních skupin, které k danému tématu probíhaly v lednu a únoru 2020, se dnes problémy v soužití týkají především veřejných prostranství v okolí náměstí a některých částí na periferii obce. Ke konfliktním situacím, nebo protiprávnímu jednání dochází také u vybraných nemovitostí soukromých

⁴² Ekotoxa (2017) Plán rozvoje obce Dvorce. Str. 45 - 46.

⁴³ Tamtéž. Strana 43

pronajímatelů, nicméně tyto případy se většinou týkají pouze několika konkrétních domácností, včetně těch kteří žijí mimo lokality vymezené bezdoplatkovou zónou.

Dle tvrzení místních aktérů, se v případě veřejných prostranství (na rozdíl od jiných obcí) většinou nejedná o problémy sousedského soužití způsobené shlukováním zdejších Romů, ale obecně lidí konzumujících alkohol na veřejnosti či hlučné místní omladiny. Současné stížnosti se týkají především obtěžujícího trávení volného času a rušení nočního klidu některými skupinami obyvatel, které respondenti popsali spíše jako „*děcka z vyšších rodin [...] kterým tatínek koupil felicitu, tak tady blbnou... je to taková malá skupina*“.⁴⁴ Ostatní skupiny, nejčastěji mladých osob: „*oni se tam zašijou... tam jsou ty zahrádky, a spíš to jim vadí [majitelům zahrádek]... Budťo jdou k temu rybníčku, nebo se zašijou tady. Někteří chodili navrch do parku, jenomže tam jsme to pak vysekali a dali trochu do pořádku, tak tam přestali chodit a tak chodí na tyhle dvě místa. To je většinou ta omladina, co se tu předvádí na náměstí, co dělá bordel...*“⁴⁵

V minulých letech bylo především patrné znepokojení občanů (včetně místních Romů) v souvislosti s migrací osob do soukromých bytových, nebo rodinných domů, nebo obecně trávení části volného času některých nezaměstnaných obyvatel lokality na veřejných prostranstvích. Latentně přítomné napětí spojené s problematikou zmíněných lokalit, které bylo dlouhodobě trnem v oku majoritě, ale způsobovalo i rozbroje v lokalitách mezi starousedlými a některými nově přistěhovalými rodinami, vyvrcholila na jaře roku 2019 incidentem mezi romskou rodinou (původem z Nového Jičína) a jejím sousedem, kdy došlo k ublížení na zdraví s následnou hospitalizací. Incident byl široce medializován a následně došlo k demonstraci s početnou policejní asistencí. Jinak izolovaný případ, hrozil kvůli obviňujícím i obhajujícím prohlášením na obou stranách, ale i zapojení krajně pravicových radikálů, přerůst do polarizujícího konfliktu s extremistickým pozadím. Díky společné koordinaci vedení obce, policie ČR, organizátorů demonstrace i představitelů místní romské komunity se nakonec podařilo vyostřené emoce uklidnit a další eskalaci účinně zamezit. Romská rodina zapletená do incidentu se ještě v den demonstrace z Dvorců odstěhovala. Jak se následně v rámci výzkumu ukázalo, byl tento incident ojedinělý, týkal se konkrétních jednotlivců a nebyl úplně typický pro dosavadní atmosféru, ani problémy v obci. Média, která se události chopila, ve velké míře špatně interpretovala pozadí konfliktu, předjímala jeho význam podle stereotypních vzorů známých z podobných incidentů v Českých Budějovicích, Teplicích, nebo ve Varnsdorfu (typicky podle etnického klíče, tedy majorita proti Romům a naopak) a krátkodobě tak přispívala k jeho eskalaci. Nicméně jej lze zařadit do obecného kontextu

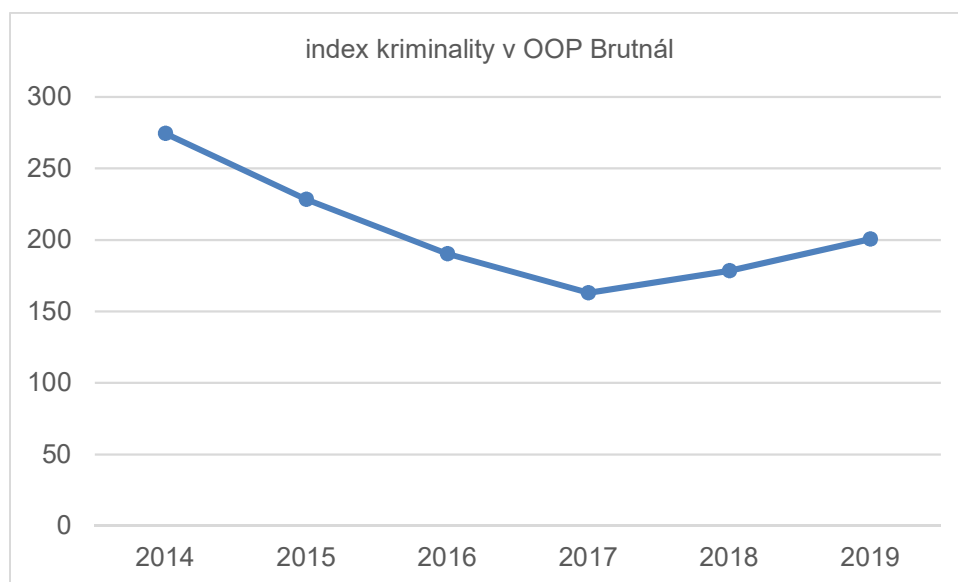
⁴⁴ Osobní sdělení respondenta 5. Vlastní terénní záznamy. Poznámka: V tomto případě se jednalo o incidenty rušení nočního klidu v noci na náměstí obce.

⁴⁵ Osobní sdělení respondenta 6. Vlastní terénní záznamy.

tzv. problémů spojených s vyloučenými lokalitami, které veřejnost v obci již delší dobu vnímá jako důležité a které často zůstávaly bez efektivního řešení.

Bezpečnost ve Dvorcích optikou statistických údajů

V meziročním srovnání indexu kriminality⁴⁶ za léta 2014 - 2019 se na území v působnosti OO PČR v Bruntále ukazuje sice nepravidelný, ale přesto pozvolný pokles jeho hodnoty do roku 2017 (163 trestných činů na 10 tisíc obyvatel), což odpovídá obdobnému trendu na většině území ČR. K poklesu dochází hlavně u majetkové trestné činnosti. Od roku 2017 se však index opět mírně zvyšuje a v roce 2019 dosahoval podobné hodnoty jako v roce 2016 (cca 200 trestných činů na 10 tisíc obyvatel). Jde však o data za celý správní obvod OOP ČR, kde hodnoty ovlivňují především větší centra (Bruntál).

Graf 15 - Srovnání hodnoty indexu kriminality v rámci OOP Bruntál v letech 2014 – 2018 (Zdroj: www.mapakriminality.cz)

Situace ve Dvorcích má v mnoha ohledech svá specifika. Jako menší obec s cca 1300 obyvateli bylo pro místní samosprávu náročné vést samostatnou přestupkovou agendu a v polovině roku

⁴⁶ Jde o data poskytovaná každoměsíčně Policií ČR (více viz <https://mapakriminality.cz>)

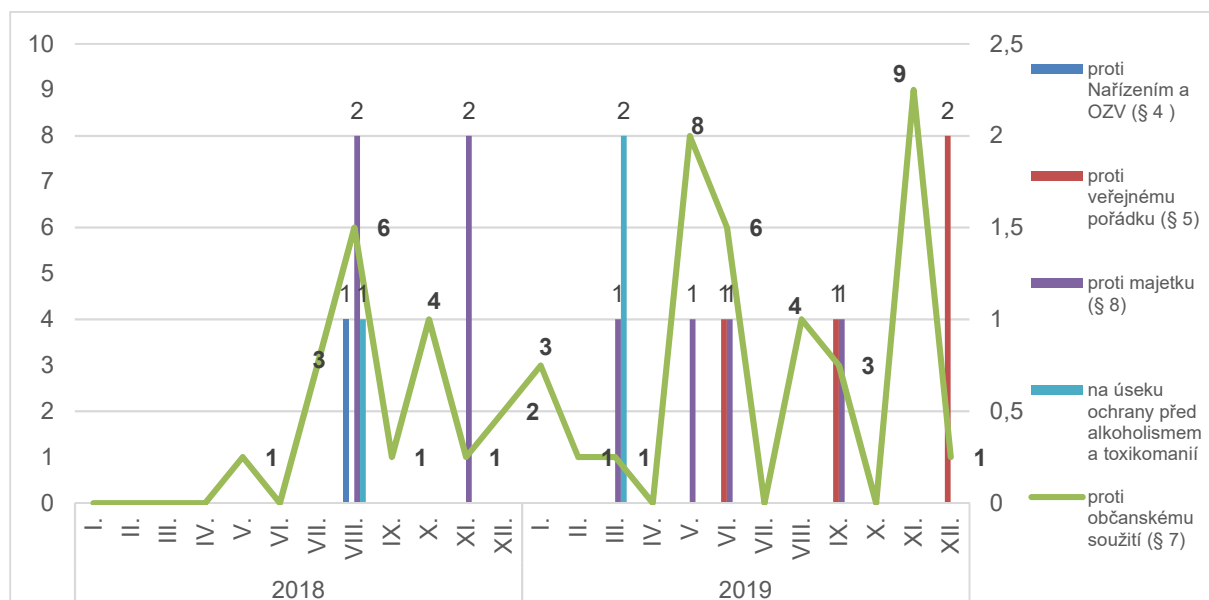
2018 jí předala nadřazené obci – městu Bruntál. Údaje předcházející roku 2018 se od OÚ Dvorce v rámci výzkumu nepodařilo získat.

Zákon		2018 (data pouze za 6 měsíců)	2019
č. 251/2016 Sb.	proti Nařízením a OZV (§ 4)	1	0
č. 251/2016 Sb.	proti veřejnému pořádku (§ 5)	0	4
č. 251/2016 Sb.	proti občanskému soužití (§ 7)	18	36
č. 251/2016 Sb.	proti majetku (§ 8)	4	4
č. 65/2017 Sb.	na úseku ochrany před alkoholismem a toxikomanií	1	2
celkem		24	46

Tabulka 12 - souhrn řešených přestupků na území obce Dvorce 2018 - 2019 (zdroj: MěÚ Bruntál)

S ohledem na to, že se údaje o přestupcích za rok 2018 týkají pouze druhé poloviny roku, lze předpokládat (pokud bychom například údaje za rok 2018 vynásobili dvěma), že situace v roce 2018 a 2019 byla co do nápadu přestupků zhruba stejná. Zajímavé je srovnání s údaji, kterými byla doplněna žádost o vyhlášení tzv. bezdoplatkové zóny (viz tabulka 7, strana 28 - 29). Z ní je patrné, že ve sledovaném období od 07. 2017 do 06. 2018 bylo v objektech vymezených bezdoplatkovou zónou spácháno celkem 21 přestupků evidovaných OÚ Dvorce (později MěÚ Bruntál) a celkem 22 činů obecně definovaných jako protiprávní jednání (zahrnuje zřejmě jak přestupky, tak trestné činy) evidovaných OO Policie ČR v Bruntále. Pokud bychom porovnali sledované období dvanácti měsíců (od 07. 2017 do 06. 2018) s dvanácti měsíci celého roku 2019 (tabulka 12), tvořilo by 21 přestupků spáchaných ve vymezených lokalitách hypoteticky téměř 46 % ze všech přestupků na území obce. **Toto srovnání však pokulhává, protože srovnáváme období s více než dvouletým odstupem a navíc u přestupků uvedených v žádosti o vyhlášení bezdoplatkové zóny (tabulka 7, str. 28 - 29) není uvedeno, jestli zahrnují i přestupky v dopravě či nikoliv, které by mohly celkové srovnání výrazně zkreslit. Srovnání odpovídajících údajů nebylo možné, protože se údaje předcházející roku 2018 nepodařilo od OÚ Dvorce v rámci výzkumu získat.**

Následující graf 16 zobrazuje detailnější (měsíční) přehled nápadů přestupkové činnosti za sledované období. Nejčastěji řešenými jsou přestupky v oblasti občanského soužití, přičemž letní měsíce se zdají být více vytížené. Ostatní přestupkové kategorie – proti obecně závazným přihláškám, proti majetku, proti veřejnému pořádku a na úseku ochrany před alkoholismem a toxikomanií, registrují počty přestupků v maximu 1 – 2 případy za měsíc.

Graf 16 - měsíční přehled nápadů přestupkové činnosti 2018 - 2019 (zdroj: MěÚ Bruntál, vlastní zpracování)

K výše uvedenému popisu situace je možné doplnit, že v roce 2018 se ve výkonu trestu nacházeli celkem 4 občané Dvorců (4 muži, 0 žen), což představuje celkem 0,31 % obyvatel⁴⁷. Celostátní průměr byl přitom o něco nižší – cca 0,2 %⁴⁸.

Příčiny rizikových jevů a chybějící systémová opatření

Specifikem, které bylo opakovaně zmiňováno v rozhovorech na téma bezpečnosti, je absence městské policie a služebny OO PČR v obci. V minulosti byla hlídka PČR nejvíce dostupná z Moravského Berouna (vzdáleného 9,2 km), ovšem po začlenění Moravského Berouna k Olomouckému kraji v roce

⁴⁷ Mapa vězňů. *Irozhlás.cz* [online]. 2018 [cit. 2019-06-04]. Dostupné z: https://www.irozhlás.cz/zpravy-domov/mapa-veznu_1903280600_pek?latlng=49.74175170000001|15.335075800000027|7

⁴⁸ Zdroj: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/rychla-fakta/> a https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_lide

2005 se změnila i působnost zdejší stanice PČR, omezené nyní hranicemi kraje. Nejbližší dostupná služebna OO PČR se nyní nachází v Horním Benešově (vzdáleném 18,8 km), nebo až v Bruntále (vzdáleném 25,1 km), který je dostupný především v nočních hodinách. Podle vedení Dvorců je cca půlhodinová dojezdová doba hlídky často příliš dlouhá na to, aby mohli policisté účinně zasahovat, natož pak působit preventivně. Tato neefektivita je vnímaná navzdory tomu, že přímo pro Dvorce je v rámci obvodního oddělení vyčleněn konkrétní policista s přidělenou územní působností.

Podobně byla zmiňována i absence dostupnosti městské policie - zřízení samostatné služebny ve Dvorcích se nejeví jako reálné a společné využívání kapacity městské policie z okolních obcí (Budišov nad Budišovkou⁴⁹) je v řadě ohledů problematické, nejen skrze potřebu významně navyšovat chronicky nedostatečné personální kapacity. V polovině roku 2018 postoupili Dvorce přestupkovou agendu městskému úřadu v Bruntále.

Téma dosažitelnosti bezpečnostních složek rezonovalo také mezi participanty již zmíněného dotazníkového šetření a veřejného setkání, které byly součástí tvorby Plánu rozvoje obce. Po zdravotních službách v obci a stavu chodníků bylo téma bezpečnosti v obci největším zdrojem nespokojenosti respondentů. Víze Dvorců jako „bezpečné obce“ bylo zároveň nejvíce sdílenou představou podoby obce za 10 let⁵⁰. Mezi odpověďmi na otázku po „největším problému v obci“, dále figurovaly:

- **absence policie** – zhoršující se bezpečnost, krádeže, vandalismus, šikana
- **šíření drog**⁵¹

V rámci analýzy byla také pojmenována potřeba zajištění bezpečnosti, prevence kriminality, úzce navázaná na spolupráci se soukromými majiteli/pronajímateli objektů.

Veřejně závazné vyhlášky

Problematika veřejného pořádku je ve Dvorcích regulována několika obecně závaznými vyhláškami, jejichž znění je dostupné na webu obce. Jedná se o *Obecně závaznou vyhlášku obce Dvorce č. 1/2017*

⁴⁹ „[...] podle § 3a zákona o obecní policii může obec, která nezřídila obecní policii, uzavřít v rámci jednoho kraje s obcí, která tak učinila, veřejnoprávní smlouvu za účelem plnění úkolů obecní policie mimo „domovskou“ obec.“ (zdroj: <https://www.mvcr.cz/clanek/zakladni-principy-novely-zakona-o-obecni-policii-a-zmen-dalsich-zakonu-z-pohledu-bezprostredni-vazby-na-obecni-policii.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>)

⁵⁰ Ekotoxa (2017) Program rozvoje obce Dvorce. str 47.

⁵¹ Tamtéž strana 44 – 45.

o nočním klidu⁵² nebo Nařízení obce Dvorce č. 1/2016, kterým se vydává tržní řád⁵³. Od roku 2018 dochází také k regulaci hazardu, konkrétně *Obecně závaznou vyhláškou obce Dvorce č. 1/2018 o regulaci provozování hazardních her*⁵⁴ platnou na celém území obce Dvorce. Aktuální a v textu několikrát zmiňovaná – je veřejná vyhláška – návrh na opatření obecné povahy z července 2019, vydané Městským úřadem v Bruntále, kterou byla vyhlášena tzv. bezdoplatková zóna.

Dluhy a exekuce

Jedním ze zásadních problémů Dvorců, úzce související také s vyšším počtem dlouhodobě nezaměstnaných, je vysoká míra zadlužení obyvatel, zejména pak množství osob, které se potýkají s exekucemi. To se přitom zdaleka netýká jen sociálně vyloučených, ale problém prochází napříč celou populací obce.

Rok	Obyvatel 15 +	Osob v exekuci	Procentuální podíl osob v exekuci	Celkový počet exekucí	Počet exekucí na osobu	Počet osob v insolvenční	Podíl osob v insolvenční v poměru k exekucím
2017 ⁵⁵	1133	165	14,56 %	904	5,5	26	15,47 %
2016	14059	161	14,21 %	982	6,1	X	X

Tabulka 13 - Statistické údaje o exekucích ve Dvorcích (Zdroj: mapaexekuci.cz, mapabankrotu.cz, insolvenční rejstřík)

Jak ukazuje výše uvedená tabulka, dle se dle dat exekutorské komory, je procentuální **podíl osob v exekuci z celkové populace v Dvorcích velmi vysoký. Podle posledních dostupných dat z roku 2017 činí 14,56 %**, což téměř kopíruje průměr bruntálského okresu (14,84 % v roce 2017, 13,67 % v roce 2018) a týká se **celkem 165 obyvatel**. Z tohoto počtu je dokonce 20 osob nezletilých (15-18 let) a 10 seniorů – podrobnosti v regionálním srovnání nabízí tabulka 14.

Naopak z celkového počtu obyvatel Dvorců bylo podle Mapy bankrotu⁵⁶ v roce 2018 jen 2,29 % obyvatel v procesu oddlužení v rámci insolvenčního řízení.

Oproti roku 2016 nepatrně vzrostl exekuoovaných osob o 2,5 % (4 osoby). **K poklesu naopak došlo celkového počtu exekucí o zhruba 7,9 % (z 982 na 904)** Většina exekuoovaných se přesto potýká

⁵² <http://www.obecdvorce.cz/obecni-urad/obecne-zavazne-vyhlasaky-a-narizeni-obce/>

⁵³ Tamtéž

⁵⁴ Tamtéž

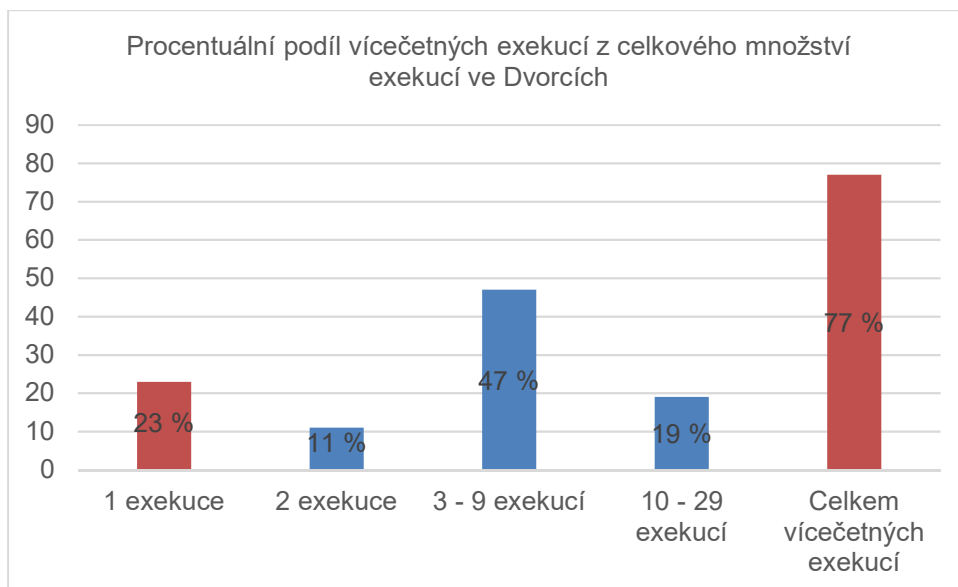
⁵⁵ Údaje za rok 2018 a pozdější doposud nejsou k dispozici.

⁵⁶ Dostupné z <http://www.mapabankrotu.cz>

s vícenásobnými exekucemi. To vidíme i na grafu 17, který ukazuje, že **celkově 77 % (127 osob) exekuoovaných osob se potýká s vícečetnými exekucemi.**

	Dvorce	okres Bruntál	Moravskoslezský kraj
podíl (počet) osob v exekuci	14,56% (165)	13,67% (10 958)	10,31% (106 502)
podíl dětí a mladistvých v exekuci	0%	0%	0%
podíl osob ve věku 18 - 29 let v exekuci	12%	10%	11%
podíl seniorů 65+ v exekuci	6%	10%	8%
podíl (počet) osob s jednou exekucí	23 % (38)	26% (2 826)	25% (26 602)
podíl (počet) osob se 2 exekucemi	11 % (18)	11% (1 219)	11% (12 047)
podíl (počet) osob se 3 - 9 exekucemi	47 % (77)	47% (5 156)	45% (48 099)
podíl (počet) osob s 10 - 29 exekucemi	19 % (32)	16% (1 720)	18% (19 191)
počet (počet) osob s 30 a více exekucemi	0 % (0)	0% (28)	1% (563)
průměrná jistina na osobu	193 545,- Kč		
medián jistiny na osobu	107 875,- Kč		
celkový počet exekucí	904		
celkový podíl (počet) osob s více exekucemi	77% (127)	74% (8 132)	75% (79 900)
podíl (počet) osob v osobním bankrotu	2,44% (26)	2,48% (1 985)	1,6% (16 543)
průměrný počet věřitelů		9,3	9,9
podíl muži/ženy		50% / 50%	51% / 49%
podíl manželů		28,1%	26,7%
průměrný / mediánový věk		45,5 / 44	44,7 / 43
osobní bankroty vs. exekuce		16,69%	14,73%
věková struktura osob v bankrotu			
podíl (počet) osob ve věku 18 až 29 let		10% (193)	11% (1 761)
podíl (počet) osob ve věku 30 až 39 let		26% (507)	27% (4 441)
podíl (počet) osob ve věku 40 až 49 let		30% (590)	29% (4 792)
podíl (počet) osob ve věku 50 až 65 let		25% (506)	26% (4 308)
podíl (počet) seniorů (65+)		10% (189)	7% (1 235)

Tabulka 14 – Souhrnný přehled statistik osob v exekuci/osobním bankrotu (zdroj: mapaexekuci.cz; mapabankrotu.cz)

Graf 17 - Procentuální podíl vícečetných exekucí ve Dvorcích (Zdroj: mapaexekuci.cz)

Uvedené počty se však týkají pouze tzv. soudních exekucí. Různé státní nebo samosprávné instituce však přistupují rovněž k tzv. správním neboli daňovým exekucím. Jedná se například o obce, úřady, zdravotní pojišťovny a další. Na rozdíl od soudních exekucí nejsou exekuce správní jednotně evidovány a jejich počet se nám tak nepodařilo shromáždit.

Dle údajů Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního se na území obce Dvorce nacházelo v roce 2017 v exekuci 7 nemovitostí (zástavní právo exekutorské), které měly celkem 5 majitelů⁵⁷.

Dluhy občanů vůči obci

Dluh na nájmu a službách je za městské byty evidován od roku 2004. Od tohoto roku až do prosince 2019 činí dluh 305 063,50 Kč. Dluží celkem 15 nájemníků a z toho 8 nájemníků už v obecních bytech nebydlí. Pohledávky pomáhá vymáhat JUDr. Žilková Dagmar a Mgr. Lubomír Nedbal z Bruntálu. Podobnější informace o struktuře dalších pohledávek občanů vůči obci shrnuje tabulka 15.

	komunální odpad	místní poplatek za psy	pokuty za přestupky
počet dlužníků	269	4	14
celková dlužná částka	589513,-	1567,-	26337,-
penále	0,-	0,-	0,-

⁵⁷ Data za rok 2017 poskytl Agentuře pro sociální zaměřování Český úřad zeměměřičský a katastrální.

průměrná výše dluhu na dlužníka	2122,-	392,-	1881,-
---------------------------------	--------	-------	--------

Tabulka 15 - podrobnosti k dlužníkům vůči obci k 31. 12. 2019 (zdroj: OÚ Dvorce, oddělení veřejnosprávních činností; vlastní zpracování)

Místní poplatky (za komunální odpad a za psy) a pokuty za přestupky jsou vymáhány prostřednictvím daňové exekuce. Dlužná částka není Obecním úřadem navyšována o penále a dlužníci mají možnost hradit nedoplatky formou splátek. Obecní úřad nevyužívá služeb soudního exekutora k vymáhání nedoplatků.

Dluhové poradenství

Lidé, kteří se potýkají s dluhy a exekucemi, mají v Dvorcích jen omezené možnosti na koho se obrátit o radu či konzultaci. Ve Dvorcích není přítomné žádné poradenství, ani zde nepůsobí žádná sociální služba, která by se na dluhovou problematiku zaměřovala a zájemci se tak musí vypravit do některé ze sousedních obcí. Kromě komerčních subjektů nabízejících oddlužení a další spojené procedury (někdy dokonce za finanční poplatek, což je ovšem praxe, která je postavena mimo zákon), se v blízkém okolí dluhovému a finančnímu poradenství věnuje například nezisková organizace Help-In o.p.s., a to formou fakultativní činnosti v rámci sociální poradny. Ve své poradně v Bruntále pracovali v roce 2018 s celkem 198 klienty, z nichž 87⁵⁸ řešilo právě dluhy. Poradna vznikla v rámci úspěšného projektu „Proti Dluhům“, podaného v rámci Koordinovaného přístupu k sociálnímu vyloučení (KPSVL). V nedalekém Moravském Berouně nabízí občanům každý lichý čtvrtek v měsíci v budově *Výchovně vzdělávacího centra* službu dluhového poradenství *Poradna pro občanství, občanská a lidská práva* ze Šternberka. Dluhová poradna Charity Odry potom působí každý den ve Vítkově.

Jednou z nedávných aktivit realizovaných v nedalekém Bruntále ve spolupráci s ASZ, byl vznik tzv. Dluhové platformy (pro lokality Vrbensko, Krnov, Osoblažsko a Moravský Beroun), která se ustavila a měla první jednání dne 15. 2. 2019. Tématem workshopu, kterého se zúčastnilo celkem 23 lidí, byly rozhodčí doložky a novela insolvenčního zákona. Pro Dvorce by mohlo být zajímavou výzvou se v budoucnu do této platformy v rámci spolupráce s ASZ rovněž zapojit.

⁵⁸ Jde však o počet všech klientů poradny, z nichž podíl dvoreckých klientů není známý.

Sociální služby a rodina

Podle registru sociálních služeb MPSV ve Dvorcích žádné registrované sociální služby nesídlí. Svou působnost zde na základě Krajské sítě sociálních služeb⁵⁹ a Komunitního plánu sociálních služeb na území města Bruntál 2019 – 2021 uvádějí poskytovatelé uvedení v tabulce 16, především ti, kteří mají schválenou registraci na celém území Moravskoslezského kraje. Případnou poptávku po sociální službě musejí obyvatelé Dvorců řešit s poskytovatelem v některém z okolních měst (Moravský Beroun, Bruntál, Budišov n. B.). V průběhu výzkumu jsme zaznamenali pouze 2 domácnosti, se kterými spolupracuje společnost Help - In o.p.s. v rámci sociálně aktivizační služby (SAS) pro rodiny s dětmi.

Název poskytovatele sociální služby	Druh sociální služby
Bílý kruh bezpečí, z.s.	odborné sociální poradenství / intervenční centra
Centrum pro zdravotně postižené Moravskoslezského kraje o.p.s.	osobní asistence
Centrum psychologické pomoci, příspěvková organizace	telefonická krizová pomoc
Centrum služeb pro neslyšící a nedoslýchavé, o.p.s	tlumočnické služby
Česká unie neslyšících, z.ú.	tlumočnické služby
EUROTOPIA.CZ, o.p.s.	sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
Help - in, o.p.s.	sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
Charita sv. Martina	Pečovatelská služba
KAFIRA o.p.s.	Sociální rehabilitace
Krizové centrum Ostrava, z. s.	Krizová pomoc
Linnet eu s.r.o.	Tísňová péče
Městská nemocnice Ostrava, příspěvková organizace	Telefonická krizová pomoc
Mobilní hospic Ondrášek, o.p.s	Odborné sociální poradenství
Podané ruce - osobní asistence	Osobní asistence
Psychiatrická nemocnice v Opavě	služby následné péče
Renarkon, o.p.s.	Terapeutické komunity / služby následné péče
ROZKOŠ bez RIZIKA z.s.	Terénní programy / odborné sociální poradenství
Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých České republiky, z. s.	Odborné sociální poradenství / sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením
Slezská diakonie	Raná péče / intervenční centra / terapeutické komunity
Společnost pro ranou péči, pobočka Ostrava	Raná péče
Tichý svět, o.p.s.	Sociální rehabilitace
TyfloCentrum Ostrava, o. p. s.	Sociální rehabilitace

Tabulka 16 - přehled poskytovatelů a služeb dostupných na území obce Dvorce (zdroj: MSK)

⁵⁹ Platnost k 1. 3. 2020

Zdraví a dostupnost zdravotní péče

Dokument *Program rozvoje obce Dvorce* (Ekotoxa 2017) zaznamenal značnou nespokojenost respondentů se zdravotnickými službami poskytovanými v obci, kde se ze 78 respondentů dotazníkového šetření vyslovilo 73 % jako „spíše nespokojených“ (30), nebo „nespokojených“ (27)⁶⁰. Vedle problematiky bezpečnosti tak byla omezená dostupnost zdravotních služeb identifikována jako jedno z nejpálčivějších témat. Jako největší nedostatky popsali respondenti ve stejném materiálu potřebu obnovení zdravotního střediska, lepší umístění ordinace obvodního lékaře⁶¹, zajištění stálé dostupnosti obvodního lékaře, pediatra, stomatologa a gynekologa. Některé z těchto bodů se podařilo vyřešit – v ulici Olomoucká 50 bylo zrekonstruováno a od září 2019 funguje zdravotnické středisko s ordinací praktického lékaře a pediatra. Praktický lékař je dostupný min. 2 dny v týdnu (1x dopoledne a 1x odpoledne), přičemž v ostatní dny ordinuje v Moravském Berouně a v Děřtichově nad Bystřicí. Pediatr přijímá pacienty také 2x týdně, ostatní dny je dostupný v Břidličné. Za ostatními lékaři a specialisty je nutné dojíždět do okolních center, což představuje bariéru a zvýšené výdaje pro obyvatele vyžadující pravidelnou/dlouhodobou péči. V kontextu postupně stárnoucí populace je dále zřejmé, že spektrum a nároky na zdravotně-sociální služby a jejich dostupnost budou nadále růst.

Ve Dvorcích se nachází detašované pracoviště Sdruženého zdravotnického zařízení Krnov, jmenovitě Oddělení ošetrovatelské péče zaměřené na pacienty po centrální mozkové příhodě. To mělo na základě dokumentu *Optimalizace struktury poskytované zdravotní péče ve zdravotních zařízeních zřizovaných a založených Moravskoslezským krajem (2018)* projít reprofilizací a přeměnou cca 1/6 lůžek na lůžka sociální, a to s ohledem na propojení se Slezskou nemocnicí v Opavě. Další komplexnější zdravotnické služby jsou pro místní občany dostupné ve Slezské nemocnici v Opavě, v Krnově či ve fakultních nemocnicích v Olomouci a v Ostravě - Porubě. Nejbližší stanice rychlé záchranné služby garantující dojezdové časy podle platné legislativy se nacházejí v Bruntále a ve Vrbně pod Pradědem.

⁶⁰ Kolektiv autorů. (2017) *Program rozvoje obce Dvorce*. Brno: Ekotoxa s.r.o. (Dostupné z: <http://www.obecdvorce.cz/obecni-urad/program-obnovy-obce-dvorce>). Strana 43.

⁶¹ Od poloviny roku 2019 ordinují praktický lékař a pediatr v nově zrekonstruované budově zdravotního střediska v ulici Olomoucká 50.

Doporučení

Obec vstupovala do spolupráce s Agenturou s prioritou řešení problémů v oblasti bezpečnosti, úzce souvisejících s bydlením. Některé z kroků směřujících k zlepšení situace již obec aktivně realizuje:

- komunikuje s pronajímateli soukromých objektů o jejich záměrech
- dostává informace o nově příchozích obyvatelích do nájemních bytů těchto pronajímatelů
- dlouhodobě realizuje pozice VPP a přispívá tak ke konsolidaci situace osob jinak setrvávajících v dlouhodobé nezaměstnanosti
- uvažuje nad zřízením pozic APK se záměrem větší prevence přestupkové a trestné činnosti v obci a efektivnější mediace potenciálně problémových situací mezi majoritou a Romskou menšinou

V souvislosti s těmito opatřeními (ale dalšími okolnostmi) došlo ke zklidnění situace a umenšení některých bezpečnostních rizik. Potenciál nekontrolované migrace do bytových domů některých soukromých vlastníků s tím spojených rizik je však v obci i nadále latentně přítomný, a proto obci doporučuje zavádět či upevňovat vybraná preventivní opatření zaměřená na prevenci konfliktních situací a posilování vazeb občanského soužití (například prostřednictvím APK, volnočasových aktivit, propojování aktérů, práce s komunitou apod.)

V návaznosti na dlouhodobou podporu spolkového a komunitního života v obci by bylo vhodné jednak v této podpoře pokračovat i nadále. Na pracovních skupinách byla dále tématizována problematika komunikace mezi školou a (některými) z rodičů. Nedostatek vhodných volnočasových (mimoškolních) aktivit do jisté míry supluje nabídka místních spolků a zájmových uskupení, bylo by však vhodné doplnit tyto aktivity profesionálními sociálními službami směřujícími do sociálně vyloučením ohrožených rodin a k cílové skupině dětí a mládeže – vyjednat pravidelnou přítomnost sociálně aktivizační služby pracující s dětmi i rodiči, případně zajistit zřízení detašovaného pracoviště Střediska volného času (Bruntál).

V rámci bytové politiky obce by bylo vhodné nastavit transparentnější pravidla pro přidělování městských bytů (podrobnější rozřazení kategorií žadatelů, bodové ohodnocení specifických situací žadatelů a konkrétních podmínek, které si obec může určit apod.). Srozumitelnější a přehlednější pravidla přidělování by napomohla změnit postoj řady osob setrvávajících v nevyhovujícím bydlení, kteří dosud ani nezvažovali možnost podání žádosti u obce.

Pokud to kapacity obce dovolí, zajímavé by bylo monitorovat a průběžně vyhodnocovat vývoj situace v nájemních objektech zahrnutých do bezdoplatkových zón, a to specificky vzhledem k parametrům bezpečnosti, míry migrace a socio-ekonomické situace místních obyvatel.

Seznam obrázků

Obrázek 1 – Dvorce (Zdroj: mapy.cz)	11
Obrázek 2 - Obce, ze kterých se v letech 2018 a 2019 stěhovali nájemníci do objektů vymezených ve Dvorcích tzv. bezdoplatkovou zónou (Zdroj: OÚ Dvorce, vlastní zpracování).....	25

Seznam map

Mapa 1- objekty ve vlastnictví společnosti Cafur Investment s. r. o (zdroj: Katastrální úřad).....	32
Mapa 2 - objekty ve vlastnictví společnosti Inter KPT s.r.o. (zdroj: Katastrální úřad Bruntál)	33
Mapa 3 - zbývající objekty, kde bylo vyhlášeno opatření obecné povahy. Majiteli jsou O. G. (1.), společnost Apion s.r.o. (2.) a N. M. (aktuálně noví vlastníci z Ostravy - 3.; zdroj: Katastrální úřad, vlastní zpracování).....	35
Mapa 4 - rozmístění bytových domů ve vlastnictví obce (zdroj: OÚ; vlastní zpracování).....	42

Seznam grafů

Graf 1 - Vývoj počtu obyvatel obce Dvorce (Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování)	14
Graf 2 - Úbytek a přírůstek obyvatel ve Dvorcích v letech 2014 – 2018 (Zdroj: ČSÚ).....	15
Graf 3 - Vývoj počtu obyvatel Dvorců ve věku nad 65 let (Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování).....	16
Graf 4 - Vývoj počtu obyvatel Dvorců v produktivním věku (Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování)	16
Graf 5 - Vývoj počtu obyvatel Dvorce ve věku 0 – 14 let (Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování).....	17
Graf 6 – Podíly příjemců dávek PnB, PnŽ a DnB v jednotlivých obcích ORP Bruntál (Zdroj: MPSV, vlastní zpracování)	20
Graf 7 - Srovnání podílu příjemců dávek PnB, PnŽ a DnB mezi Bruntálem, ORP, krajem a ČR.....	20
Graf 8 - Srovnání podílů příjemců příspěvku na péči mezi Dvorce, ORP Bruntál, Moravskoslezským krajem a ČR (Zdroj: MPSV).....	21
Graf 9 – počty přistěhovaných osob do adres vymezených tzv. bezdoplatkovou zónou ve srovnání s celkovou imigrací do obce dle měsíců v roce 2018 (zdroj: OÚ Dvorce, vlastní zpracování)	26
Graf 10 - počty přistěhovaných osob do adres vymezených tzv. bezdoplatkovou zónou ve srovnání s celkovou imigrací do obce dle měsíců v roce 2019 (zdroj: OÚ Dvorce, vlastní zpracování)	26
Graf 11 - srovnání vlastnické struktury bytů. (zdroj: SLDB 2011)	40
Graf 12 - Přehled bytového fondu podle druh bytu (zdroj: SLDB 2011, vlastní zpracování)	41
Graf 13 - vývoj nezaměstnanosti ve dvorcích 2014 - 2019 (zdroj: ÚP).....	44
Graf 14 - vývoj nezaměstnanosti ve Dvorcích (zdroj: ÚP, vlastní zpracování)	45
Graf 15 - Srovnání hodnoty indexu kriminality v rámci OOP Bruntál v letech 2014 – 2018 (Zdroj: www.mapakriminality.cz)	51
Graf 16 - měsíční přehled nápadu přestupkové činnosti 2018 - 2019 (zdroj: MěÚ Bruntál, vlastní zpracování).....	53

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Seznam použitých dokumentů	9
Tabulka 2 - Pracovníci institucí, se kterými proběhl strukturovaný rozhovor, účastnili se pracovních skupin nebo byli osloveni s žádostí o poskytnutí dat	10
Tabulka 3 - Vývoj počtu obyvatel na území obce Dvorce (zdroj: ČSÚ)	15
Tabulka 4 - Vývoj počtu obyvatel Dvorců ve třech základních věkových skupinách (zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování)	15
Tabulka 5 – Počty dávek DnB, PnŽ a PnB vyplacené ve Dvorcích v letech 2016 – 2018 (Zdroj: MPSV, vlastní zpracování)	18
Tabulka 6 – Počet pūkazů OZP platných ve Dvorcích v prosinci v letech 2016 – 2018 (Zdroj: MPSV, vlastní zpracování)Popis sociálního vyloučení Dvorcích	21
Tabulka 7 - Přehled sledovaných přestupků a protiprávního jednání ve sledovaném období (07.2017 – 06.2018) na specifikovaných adresách (* hodnota, o kolik je počet sociálně nežádoucích jevů na jednoho obyvatele v dané oblasti vyšší, než je průměr v obci Dvorce; zdroj: Veřejná vyhláška: návrh opatření obecné povahy, MěÚ Bruntál).....	28
Tabulka 8 - dokončené byty v obci (zdroj: ČSÚ)	38
Tabulka 9 - srovnání podílu obecních bytů (zdroj: SLDB 2011, analýzy ASZ)	39
Tabulka 10 - pozice nabízené úřadem práce na KoP ÚP Bruntál ve Dvorcích a okolí k 6. 2. 2020 (zdroj: ÚP, vlastní zpracování)	48
Tabulka 11 - Slabé stránky v obci identifikované během veřejného setkání (Zdroj: Plán rozvoje obce Dvorce, str. 46)	49
Tabulka 12 - souhrn řešených přestupků na území obce Dvorce 2018 - 2019 (zdroj: MěÚ Bruntál) ...	52
Tabulka 13 - Statistické údaje o exekucích ve Dvorcích (Zdroj: mapaexekuci.cz, mapabankrotu.cz, insolvenční rejstřík).....	55
Tabulka 14 – Souhrnný přehled statistik osob v exekuci/osobním bankrotu (zdroj: mapaexekuci.cz; mapabankrotu.cz).....	56
Tabulka 15 - podrobnosti k dlužníkům vůči obci k 31.12.2019 (zdroj: OÚ Dvorce, oddělení veřejnosprávních činností; vlastní zpracování)	58
Tabulka 16 - přehled poskytovatelů a služeb dostupných na území obce Dvorce (zdroj: MSK)	59

Použitá literatura a prameny:

AUGUR Consulting s.r.o. (2013). Analýza sociálně vyloučených lokalit v Moravskoslezském kraji [online]. MSK, Ostrava.

BEDŘICH, A. (2016) Vstupní analýza obcí Vítkov, Budišov nad Budišovkou a Černá. Praha: ASZ.

Český statistický úřad (Dostupné z: <https://www.czso.cz/>).

GAC (2015). Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR. Praha: MPSV.

Insolvenční rejstřík (Dostupné z: <https://isir.justice.cz>).

Mapa exekucí (Dostupné z: <http://mapaexekuci.cz>).

Mapa bankrotů (Dostupné z: <http://mapabankrotu.cz>).

Mapa kriminality (Dostupné z: <http://mapakriminality.cz>).

MAS Hrubý Jeseník (2016) Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Hrubý Jeseník na období 2014 – 2020: Bruntálsko umí!.

Kolektiv autorů. (2017) Program rozvoje obce Dvorce. Brno: Ekotoxa s.r.o. (Dostupné z: <http://www.obecdvorce.cz/obecni-urad/program-obnovy-obce-dvorce>).

Komunitní plánování sociálních služeb [online]. MěÚ Bruntál [cit. 2020-06-01]. Dostupné z: <https://www.mubruntal.cz/komunitni-planovani-socialnich-sluzeb/os-57994>

Optimalizace struktury poskytované zdravotní péče ve zdravotních zařízeních zřizovaných a založených Moravskoslezským krajem (2018), Moravskoslezský kraj, 2018 [cit. 2020-02-23]. (Dostupné z: <https://www.msk.cz/assets/zdravotnictvi/navrh-optimalizace-struktury-poskytovane-zdravotni-pece-ve-zdr-.pdf>).

RÁKOCZYOVÁ, M. a kol. (2019) Realizace vybraných programů aktivní politiky zaměstnanosti a hodnocení jejich efektivity a účinnosti perspektivou zaměstnanců ÚP ČR v roce 2017: Dílčí podkladová studie I. Praha: VÚPS v.i.i.

STANOEV, M. (2018). (Ne)dostupnost bydlení a sociální vyloučení: Podkladová analýza pro koncipování sociálního bydlení v Bruntále. Praha: ASZ.

SÝKORA, L. (2010). Rezidenční segregace. Přírodovědecká fakulta a Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha: Univerzita Karlova.

ŠMOLDAS, M. (2019). Situační analýza Moravský Beroun: Analýza sociálního vyloučení na území města. Praha: ASZ.

ŠMOLDAS, M. (2018). Vstupní analýza mikroregionu Rozvodí. Úřad vlády, odbor pro sociální začleňování.

PELIKÁNOVÁ, A., ŠMOLDAS, M., (2013). Situační analýza Moravský Beroun, Brno: Sedmá Generace.